

Demografický vývoj Poděbrad od roku 1989 do současnosti

Bakalářská práce

Studijní program:

B0114A300070 Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

Studijní obory:

Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Danuše Víšková

Vedoucí práce:

Mgr. Emil Drápela, Ph.D.

Katedra geografie

Zadání bakalářské práce

Demografický vývoj Poděbrad od roku 1989 do současnosti

Jméno a příjmení: **Danuše Víšková**
Osobní číslo: P19001091
Studijní program: B0114A300070 Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Specializace: Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Zadávací katedra: Katedra geografie
Akademický rok: 2020/2021

Zásady pro vypracování:

Poděbrady jsou lázeňské město ležící ve Středočeském kraji. V práci se zaměřím na demografický vývoj od roku 1989 až po současnost. Práce bude obsahovat analýzu celkového demografického vývoje Poděbrad, přičemž hlavní metodou bude desk-research

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

PAVLÍK, Z.; RYCHTAŘÍKOVÁ, J.; ŠUBRTOVÁ, A.: Základy demografie, 1. vyd., Academia, Praha, 1986
HAŠKOVÁ, H.: Fenomén bezdětnosti, 1. vyd., Sociologické nakladatelství, Praha, 2009
HAMPLOVÁ, Dana; RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka; PIKÁLKOVÁ, Simona. 2003. České ženy : vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina. 1. vyd. Praha : Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2003
ROUBÍČEK, V.: Úvod do demografie, 1. vyd., CODEX Bohemia, Praha, 1997

Vedoucí práce: Mgr. Emil Drápela, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání práce: 15. března 2021
Předpokládaný termín odevzdání: 28. dubna 2022

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Kamil Zágoršek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 16. dubna 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

11. dubna 2022

Danuše Víšková

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Emilu Drápelovi Ph.D., za jeho odborné vedení, cenné rady, připomínky, vstřícnost a ochotu, se kterou ke mně v průběhu zpracování práce přistupoval.

Anotace

Bakalářská práce „Demografický vývoj Poděbrad od roku 1989 do současnosti“ je demografickou analýzou vývoje obyvatel města Poděbrady. Práce je zaměřena na socioekonomickou analýzu vývoje po roce 1989. Město Poděbrady je zajímavé jako území ke zkoumání demografických charakteristik. Konkrétně se jedná o charakteristiky jako porodnost, úmrtnost, migrace, potratovost, sňatečnost a rozvodovost. Tyto charakteristiky budou studovány z hlediska jejich hrubých měr za období od roku 1989 do roku 2020. V první části práce je uveden stručný přehled a vývoj jmenovaných ukazatelů a faktorů, které na ně mají přímý a nepřímý vliv. Ve druhé části jsou uvedeny a popsány zjištěné demografické údaje za dané období ve městě Poděbrady.

Klíčová slova

Demografie, obyvatelstvo, Poděbrady, porodnost, úmrtnost, migrace

Annotation

The bachelor thesis „Demographic development of Poděbrady since 1989 to the present“ is a demographic analysis of the development of the population of Poděbrady. The thesis aims at the socioeconomic analysis of development after 1989. The city of Poděbrady is an interesting territory to explore in the field of demographic characteristics; the characteristics of natality, mortality, migration, as well as miscarriage, marriage and divorce rates concretely. These characteristics will be examined from the standpoint of their gross rates between 1989 and 2020. The first part of the thesis comprises a concise synopsis and development of the indicators and factors, which influence them both directly and indirectly. The second part of the thesis focuses on specifying and describing the ascertained demographic readouts of the given period in the city of Poděbrady.

Keywords

Demography, population, Poděbrady, natality, mortality, migration

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Základní pojmy demografie.....	12
3	Stručná historie demografie.....	13
3.1	Demografie v českých zemích.....	13
3.2	Zjišťování demografických údajů.....	14
3.3	Údaje o pohybu.....	15
3.4	Faktory ovlivňující demografické charakteristiky.....	15
3.5	Porodnost a plodnost.....	15
3.6	Potratovost.....	16
3.7	Úmrtnost.....	17
3.8	Sňatečnost.....	18
3.9	Rozvodovost.....	19
3.10	Migrace.....	19
4	Představení regionu Poděbrady.....	21
5	Metodika práce.....	22
6	Demografický vývoj v Poděbradech.....	23
6.1	Počet obyvatel.....	23
6.2	Porodnost.....	25
6.3	Úmrtnost.....	27
6.4	Přirozený přírůstek.....	29
6.5	Migrace.....	30
6.6	Migrační přírůstek.....	34
6.7	Celkový přírůstek.....	35
6.8	Sňatečnost a rozvodovost.....	39
6.9	Potratovost.....	43
7	Závěr.....	45
8	Zdroje.....	46

Seznam obrázků

Obrázek 1: Počet obyvatel ve městě Poděbrady v letech 1989–2020

Obrázek 2: Počet obyvatel ve městě Poděbrady podle pohlaví a věku v roce 2020

Obrázek 3: Počet narozených dětí ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 4: Počet zemřelých ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 5: Počet narozených a zemřelých ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 6: Počet přistěhovalých do města Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 7: Počet vystěhovalých z města Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 8: Počet přistěhovalých a vystěhovalých města Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 9: Přírozený přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 10: Migrační přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 11: Celkový přírůstek ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Obrázek 12: Počet sňatků ve městě Poděbrady v letech 1991–2020

Obrázek 13: Počet rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Obrázek 14: Počet sňatků a rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Obrázek 15: Počet potratů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet obyvatel ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 2: Počet narozených dětí ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 3: Počet úmrtí obyvatel města Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 4: Počet narozených a zemřelých ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 5: Počet přistěhovalých do města Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 6: Počet vystěhovalých z města Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 7: Počet přistěhovalých a vystěhovalých města Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 8: Přírozený přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 9: Migrační přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 10: Přírůstek přírozený, migrační a celkový ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Tabulka 11: Počet sňatků ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Tabulka 12: Počet rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Tabulka 13: Počet sňatků a rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Tabulka 14: Počet potratů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

1 Úvod

Téma bakalářské práce „Demografický vývoj Poděbrad od roku 1989 do současnosti“, jsem si vybrala především z osobních důvodů. Poděbrady jsou krásné lázeňské město ve Středočeském kraji. Mé bydliště není přímo v Poděbradech, ale město velmi dobře znám a několikrát se stalo i místem mého pracoviště. Chtěla jsem se o Poděbradech dozvědět něco více, hlavně o jeho demografickém vývoji, obzvláště po změně socialistického režimu po roce 1989. Práce je tedy zaměřena na demografický vývoj od roku 1989 po současnost. V první části je rešerše literatury, kde jsou představeny základní pojmy týkající se demografie a stručný přehled ukazatelů a faktorů, které mají na demografický vývoj přímý a nepřímý vliv. Po stručném představení regionu, následuje celková analýza demografického vývoje Poděbrad v letech 1989–2020. Konkrétně vývoj počtu obyvatel, porodnost a úmrtnost, migraci, sňatečnost, rozvodovost a potratovost. Závěr práce obsahuje souhrn zjištění demografického vývoje na daném území v již zmiňovaných letech.

Cíl práce

Cílem práce je zjistit, jak se na daném území a v daných letech vyvíjel demografický vývoj obyvatel Poděbrad. Zjistit, které faktory mohly ovlivňovat a ovlivňovaly obyvatele města Poděbrady po roce 1989 a dále na přelomu tisíciletí až do současnosti.

2 Základní pojmy demografie

Demografie je řecké slovo. Je to složenina dvou slov – *démos*, což je lid a *grafein*, což je psát. V překladu do češtiny je to lidopis. Název demografie tedy napovídá, čím se tento vědní obor zabývá – popisem lidu. Takto stručné vymezení ovšem není zcela přesné. Popisem lidu – spíše ovšem používáme termín *populace*, což je pro změnu z latinského *populus* (= lid) – se zabývá i mnoho jiných věd. Jsou jimi například etnografie, sociologie nebo medicína. Každá z těchto věd se ale zabývá jen specifickým rysem populací. Demografie se zabývá reprodukcí populací. Ani slovo popis není přesné. Termín studium by byl přesnější. Pod termínem populace rozumíme jednak obyvatelstvo určitého území (např. populace Prahy, populace Francie nebo populace světa), jednak skupinu osob, v jejímž rámci dochází k reprodukci. Takto uvedené vymezení předmětu demografie (reprodukce populací) je však velmi úzké a demografie (jako ostatně každá věda) se snaží do sféry svého zájmu zahrnout i další oblasti, které s hlavním předmětem zájmu úzce souvisí a které se mnohdy překrývají s předmětem zájmu jiných věd. Demografie do své sféry zájmu zahrnuje i vztahy ovlivňující reprodukci (například sňatky a rozvody). Populace, její reprodukce plus vztahy ovlivňující reprodukci, pak nazýváme demografickým systémem. Přidáme-li ještě podmínky, za nichž k reprodukci dochází, tedy sociální systém, dostaneme *demo-sociální systém*. Předmětem demografie jsou tedy demo-sociální systémy. Vymezení demografie můžeme tedy zformulovat tak, že demografie je věda, která se zabývá studiem demo-sociálních systémů (KOSCHIN, 2005).

Všechny demografické události jsou, ať už primárně či sekundárně, i výraznými sociálními událostmi, jsou spojeny s určitým obecně akceptovaným systémem hodnot, jsou svázány sociálními normami a podrobeny sociální kontrole, vytvářející se kolem nich sociální vzory. Právě identifikace s hodnotami, normami, vzory, vztahujícími se k demografickému chování je základem socializace lidského jedince a jeho adaptace na život ve společnosti, do které se narodí. Člověk se zejména v mládí, ale vlastně celý život, učí vypořádávat se s demografickými událostmi zaměřenými ve vlastní kultuře. Mezi biologickými potřebami, respektive instinkty a tlaky na sociální a kulturní adaptaci existuje ovšem stav permanentního napětí. Do jisté míry jsou hromadným výsledkem tohoto napětí v jistém smyslu výsledné křivky porodnosti a úmrtnosti. Sociokulturní regulativy demografického chování ovšem samy o sobě a v sobě skrývají analogické napětí mezi biologickou podmíněností a sociálním ztvárněním života. Jejich komponentou jsou i geografické podmínky, možnosti a meze, které stanoví příroda pro obživu lidí i způsob jejich života. V neustálé interakci mezi individuem, společností a přírodou, ve složité síti zpětných vazeb těchto tří faktorů se odvíjí lidský život. Populační vývoj je vlastně výslednicí těchto faktorů. Zároveň zakládá v každém okamžiku podmínky jejich uchování a dalšího rozvíjení (KALIBOVÁ, 2009).

3 Stručná historie demografie

Z laického pohledu bychom demografii mohly považovat za vědu starou 5 000 let. Již staří Egypťané a Číňané pořádali soupisy obyvatelstva, které považujeme za záležitost demografickou. Je ovšem zřejmé, že v oněch případech nešlo o zkoumání reprodukce obyvatelstva, takže v souvislosti se starými soupisy obyvatelstva nemůžeme mluvit o demografii jako o vědě. Demografie jako věda vzniká mnohem později (KOSCHIN, 2005).

Termín demografie poprvé použil A. Guillard v roce 1855. Počátky demografie lze však klást do poloviny 17. století, kdy byla publikována práce J. Graunta. Práce byla věnovaná problémům úmrtnosti a byla založená na statistickém zpracování lístků o úmrtí ve městě Londýně. Objevením zákonitostí hromadných jevů umožnila vznik tzv. politické aritmetiky, nazvané podle stejnojmenné práce Grauntova současníka a přítele W. Pettyho. Termín demografie se prosazuje od konce 19. století ve všech světových jazycích. Další z pojmů, které měly termín demografie nahradit byl například pojem „fenologie“, který doporučil v roce 1871 německý statistik E. Engel, a který měl naznačit symetričnost s pojmy jako biologie, sociologie apod. a zdůraznit vědeckost oboru, to, že nejde o pouhý popis procesů, ale o zkoumání jejich podstaty. Pojmy se však většinou neujaly. Dalším pojmem, který měl zastoupit demografii, byla populacionistika neboli populační věda, též věda o obyvatelstvu. Poprvé tohoto pojmu použil Ch. Bernoulli v roce 1841. V naší demografické literatuře jej propagoval A. Boháč. Úzké spojení demografie se statistikou pozitivně podmiňovalo rozvoj demografických metod. Na druhou stranu, ale dlouho bránilo osamostatnění demografie, která byla často redukována na demografickou statistiku (KALIBOVÁ, 2009).

3.1 Demografie v českých zemích

Počátky demografie v českých zemích sice nacházíme na akademické půdě, nicméně klíčový pro její rozvoj byl statistický úřad. Státní úřad statistický byl založen v roce 1918 a vedoucím odboru pro populační statistiku byl jmenován Antonín Boháč (1882-1950). Ten nejenže vybudoval československou demografickou statistiku, organizoval první a druhé československé sčítání lidu, přednášel demografii na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a zorganizoval v roce 1938 v Praze zasedání Mezinárodního statistického institutu, ale zejména publikoval řadu demografických prací. Antonín Boháč je proto právem považován za zakladatele české demografie. Druhou klíčovou osobností pro českou demografii byl Boháčův spolupracovník (a pozdější předseda statistického úřadu) František Fajfr (1892-1969). Dnes se demografie u nás pěstuje zejména na akademické půdě a ačkoli již dříve existovala relativně samostatná demografická pracoviště v rámci katedry geografie na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a v rámci katedry statistiky na Vysoké škole ekonomické, teprve v roce 1990 z nich vznikly katedry demografie. Jejimi vedoucími se stali dva z našich předních demografů – Zdeněk Pavlík a Vladimír Roubíček. Po roce 1989 vznikla i další nová pracoviště zabývající se demografií na ostatních vysokých školách (KOSCHIN, 2005).

3.2 Zjišťování demografických údajů

Demografické údaje jsou v zásadě dvojího typu, kdy jednak informují o *stavu*, jednak o *pohybu*. Stavem rozumíme velikost populace (tj. počet jedinců – členů populace) a její strukturu podle pro demografii zajímavých znaků k určitému časovému okamžiku. Pohybem jsou pro demografii myšleny zajímavé události, které v populaci (obyvatelstvu) nastanou během určitého časového intervalu (zpravidla jednoho roku). Místo pohyb se užívá jako synonyma i termín *měna* (KOSCHIN, 2005).

Reprodukcí obyvatelstva, která je ústředním problémem demografie, dochází ke změnám stavu obyvatelstva, které se nazývají také pohybem (měnou) obyvatelstva. Prvním typem pohybu je přirozený pohyb – přirozená obnova obyvatelstva porody a úmrtími. Druhým pohybem je mechanický pohyb, kde se jedná o prostorové přemístování obyvatelstva stěhováním a dojížděnkou. Třetí pohyb je pohyb sociální, kde jde o přeměny ve struktuře sociální (ROUBÍČEK, 1997).

Zkoumá-li se obyvatelstvo určité oblasti, mění přirozený pohyb především jeho počet a demografickou strukturu – složení podle věku a pohlaví. Mechanický pohyb uvnitř oblasti mění pouze jeho geografickou strukturu – rozmístění. Sociální pohyb mění jeho sociální strukturu. Pokud je přirozený pohyb diferencovaný podle sociálních znaků či podle jednotlivých území dané oblasti, může přirozený pohyb změnit jistě i sociální strukturu či územní strukturu obyvatelstva. Mechanický pohyb, pokud překračuje hranice oblasti, může také měnit i demografickou a sociální strukturu obyvatelstva oblasti. Zjišťování údajů o jednotlivcích není pro demografii cílem, ale jen prostředkem. Údaje původně individuální jsou samozřejmě jen výchozím údajovým materiálem pro vlastní hromadné zpracování. Demografie zjišťováním údajů o individuální reprodukci chce získat obraz reprodukce obyvatelstva jako hromadného jevu. V tom je pohled demografie blízký pohledu společenské statistiky a je to zároveň důvod, proč je někdy demografie chápána příliš úzce jako statistika obyvatelstva (ROUBÍČEK, 1997).

Údaje o stavu se zjišťují *soupisem obyvatelstva* nebo *sčítáním lidu*. V principu jde o totéž, zjišťuje se, kolik na daném území žije osob a některé jejich znaky, rozdíl je ale v kvalitě. Soutpis obyvatelstva je relativně jednoduchá akce. Zjišťuje se jen několik základních údajů – například věk, pohlaví a povolání. Příkladem může být soutpis obyvatelstva, který se uskutečnil v českých zemích krátce po válce (1947). Tehdy bylo třeba rychle zjistit, kolik obyvatelstva vůbec válku přežilo. Sčítání lidu je naproti tomu rozsáhlá akce, při které se zjišťuje mnohem více osobních charakteristik. Tato akce si klade za cíl provést šetření co nejpřesněji. K tomu účelu je třeba vypracovat jednoznačné definice základních pojmů jako například kdo bude sčítán, kde bude sčítán atd. Proto je třeba vyškolit velké množství úředníků a pomocníků, vytvořit dotazníky, zajistit zpracování a provést celou řadu dalších úkonů a opatření. Pro poměrně vysokou náročnost se sčítání lidu provádí jen občas, zpravidla jednou za deset let (KOSCHIN, 2005).

Sčítání lidu je souborná statistická akce sběru, uspořádání, zhodnocení, analýzy a publikování vybraných demografických, ekonomických a sociálních údajů, zjišťovaných k určitému okamžiku a

týkajících se všech osob v zemi nebo v její určité, přesně vymezené části. Sčítání lidu může zahrnovat buď obyvatelstvo přítomné nebo obyvatelstvo bydlící nebo oboje. Tato akce je obvykle povinná, sčítaným osobám tedy zákon ukládá za povinnost odpovídat na kladené otázky. Při vlastním sčítání v terénu jsou sčítané osoby buď dotazovány sčítacím komisařem, který vyplňuje sčítací arch nebo formuláře vyplňují přímo sčítané osoby pomocí dotazníku. Většinou je akce založena na sčítání jednotlivých osob, statickou jednotkou následné analýzy však mohou být i celé domácnosti. Území zahrnuté do sčítání lidu je rozděleno na sčítací obvody. Jsou to přesně vymezené územní jednotky. Od roku 1999 byly vymezeny statistické územní jednotky NUTS (z francouzského Nomenclature des Unites) i na území ČR. Jedná se o regionální průřezy, které slouží pro statistické a analytické účely a též pro potřeby Evropské Unie. Sčítání lidu má anonymní charakter a sčítané osoby nejsou zastupitelné prostředníkem (KALIBOVÁ, 2009).

3.3 Údaje o pohybu

Pohybem rozumíme události, které přímo souvisí s reprodukcí obyvatelstva. Tyto události jsou: narození, úmrtí, sňatek, rozvod a přestěhování. Pro pořizování a vedení záznamů o prvních čtyřech událostech se používá termín *evidence přirozené měny*. Pro pořizování a vedení záznamů o přestěhováních pak termín *evidence migrace* (KOSCHIN, 2005).

3.4 Faktory ovlivňující demografické charakteristiky

3.5 Porodnost a plodnost

Pojem porodnost je odvozen od porodu. Porodnost je hromadný jev vztahovaný k určité populaci. Spolu s úmrtností je to nejdůležitější složka demografické reprodukce. Po stabilizaci úmrtnosti související s ukončením demografické revoluce je populační vývoj určitého územního celku či populace ovlivňován především porodností. Ta je i indikátorem sociálního rozvoje v širším slova smyslu. Porodnost závisí zejména na plodivosti neboli fekunditě. Fekundita je schopnost muže a ženy rodit děti. Její výsledný efekt, vyjádřený počtem narozených dětí, se označuje jako plodnost neboli fertilita. Reprodukční chování a fekundita ovlivňují tedy počet dětí, který se určitému páru narodí. Typem demografického chování může být plánované rodičovství, kdy pár nějakým způsobem reguluje počet narozených dětí a intervaly mezi jednotlivými porody za použití různých antikoncepčních metod (KALIBOVÁ, 2009).

V hlášení o narození se uvádějí osobní údaje o rodičích. Otec samozřejmě jen pokud je znám, nezjišťuje se ale státní občanství rodičů ani rodinný stav otce. Dále se uvádí počet dětí, které se matce narodily v posledním manželství, datum předchozího porodu, u vdaných datum sňatku, délka těhotenství (v týdnech) a údaje o dítěti: pohlaví, vitalita (narozené živě nebo mrtvě), hmotnost, délka, státní občanství, případně pořadí ve vícečetném porodu. Územně se narození zařazují podle místa trvalého bydliště matky (KOSCHIN, 2005).

Údaje jsou sbírány na matrice na základě podkladů zdravotnických zařízení, matrika dále předává hlášení Českému statistickému úřadu pro další zpracování (DIC, 2004-2014).

Nejjednodušším ukazatelem porodnosti je hrubá míra porodnosti, která udává počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel středního stavu sledované populace nejčastěji za rok. K mezinárodnímu srovnání se hodí pouze u populací s podobnou věkovou strukturou. Tento ukazatel se zpřesňuje tím, že se živě narozené děti vztáhnou pouze k ženám v reprodukčním věku, čímž dostaneme tzv. míry plodnosti. Obecná míra plodnosti udává počet živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku v daném roce. Index plodnosti udává počet dětí ve věku 0-4 roky k počtu žen ve věku 15 (popř. 20) až 44 (popř. 49) let a používá se v oblastech s neúplnou evidencí živě narozených. Na principu nepřímé standardizace jsou založeny tzv. Coaleovy indexy a používají se v případě, že neexistují data o počtu narozených podle věku matky. Míry plodnosti podle věku se získají tak, že počet živě narozených dětí ženám v určitém věku vztahujeme ke střednímu stavu žen příslušné věkové skupiny v daném roce. Intenzitu plodnosti dané populace vyjadřuje součet měr plodnosti podle věku a udává průměrný počet živě narozených dětí připadajících na jednu ženu. Tento ukazatel je zvláště výhodný pro mezinárodní srovnání. Jeho hodnota 2,1 zajišťuje prostou reprodukci populace bez početních změn. Tato hodnota je jen při nízké úmrtnosti. Klesne-li pod tuto hodnotu, početní stav populace se dlouhodobě snižuje a naopak (KALIBOVÁ, 2009).

3.6 Potratovost

Potratovost je speciální typ úmrtnosti. Jde o úmrtnost plodu v době od koncepce do takového vývojového stadia, než se plod považuje za dítě. Potratovost velmi úzce souvisí i s porodností, respektive mrtvorodností. Při analýze procesu potratovosti se sleduje výskyt potratů ve vztahu k celé populaci, k ženám v reprodukčním věku nebo k živě narozeným dětem. Nejjednodušším ukazatelem porodnosti je hrubá míra potratovosti definovaná jako počet potratů na 1 000 obyvatel středního stavu. Počítá se též podíl potratů na 100 ukončených těhotenství (v praxi se ale počet těhotných nahrazuje počtem narozených a počítá se index potratovosti podle věku) (KALIBOVÁ, 2009).

Za hranici potratu lze považovat dokončených 28 týdnů těhotenství. Kritériem ale bývá nějakým způsobem definovaná životaschopnost, hmotnost nebo délka. V České republice je kritériem hmotnost plodu: podle vyhlášky z roku 1988 se za potrat považuje narození mrtvého plodu o hmotnosti nižší než 1 000 g. Pokud hmotnost plodu nelze zjistit, pak je rozhodujících již zmiňovaných 28 týdnů těhotenství. Pokud má živě narozený plod nižší váhu (méně než 500 g) a zemře do 24 h po narození, je porod ex post prohlášen za potrat a do definice živě narozených plodů se nezařazuje. Takových případů je ale málo a statistické ukazatele prakticky neovlivní (KOSCHIN, 2005).

Spontánní, též samovolný potrat je přerušení těhotenství, které není vyvoláno úmyslně. Umělý potrat (také umělé přerušení těhotenství (UPT) nebo interrupce) je přerušení těhotenství, které je způsobeno úmyslným vnějším zásahem (ROUBÍČEK, 1997).

Česká republika se v dnešní době řadí mezi země s dlouhodobě liberální potratovou legislativou a dostupnými moderními antikoncepčními prostředky. V letech 2003 až 2014 došlo přesto ke změnám: počet umělých přerušení těhotenství se snížil, ale naopak vzrostla intenzita samovolné potratovosti zejména díky vyššímu výskytu těhotenství žen ve starším věku (KURKIN, 2016).

ČSÚ získává údaje o potratech obyvatelek ČR ke kterým došlo na území ČR formou souboru individuálních dat od Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Ten data sbírá a dále zpracovává. Data jsou ČSÚ následně publikována beze změn, tj. včetně používaných číselníků ÚZIS ČR (oproti standardnímu třídění ČSÚ např. podrobnější číselník rodinného stavu a vzdělání ženy). Dále jsou potraty členěny podle druhu potratu, stáří plodu, věku, rodinného stavu a státního občanství ženy či počtu dosavadních potratů a živě narozených dětí ženě, územně pak podle místa pobytu ženy (ČSÚ, 2021).

3.7 Úmrtnost

Úmrtnost označujeme jako hromadný jev, proces vymírání určité populace a je první událostí o kterou se demografie začala zajímat. Smrt jednotlivce jako taková je událostí zcela přirozenou a nutnou a má značný význam pro život celé populace. Umožňuje střídání generací a tím usnadňuje adaptaci druhu měnícím se životním podmínkám. I když je úmrtí většinou důsledkem nemoci nebo lépe jejím zakončením, nelze ho považovat za něco nepřirozeného a v žádném případě je nelze považovat za nemoc individua, kterou by bylo možno léčit (PAVLÍK, 1986).

Úmrtnost (doplněna nemocností) je jedním z hlavních ukazatelů vypovídajících o zdravotním stavu populace. Zdravotní stav, nemocnost a úmrtnost jsou determinovány řadou faktorů. Můžeme je vyčlenit na 3 hlavní skupiny. První skupinou jsou genetické faktory, např. ženy mají nižší úmrtnost a žijí déle než muži, proto studujeme úmrtnost vždy odděleně za jednotlivá pohlaví. Druhou skupinou jsou ekologické faktory, např. životní prostředí a klimatické podmínky. Poslední třetí skupinou jsou socioekonomické faktory, např. životní úroveň, úroveň vzdělání, postoj ke zdraví, péče o vlastní zdraví a využívání preventivních opatření, stravovací návyky, výživa, fyzická aktivita. Dále tyto faktory ovlivňuje prostředí jako např. úroveň zdravotnictví, dostupnost a kvalita lékařské péče, rozvoj medicíny a lékařské techniky, systém zdravotní politiky, systém sociálního zabezpečení, ekonomická situace (DIC, 2004-2014).

Údaje o statistickém hlášení o úmrtí obdrží Český statistický úřad od zpravodajské jednotky – matričního úřadu. Od roku 2013, pro zpracování statistik o příčinách smrti, ÚZIS ČR předává ČSÚ vybrané položky části LPZ (List o prohlídce zemřelého), který obsahuje příčiny smrti a související lékařské charakteristiky. Před rokem 2013 byly příčiny smrti Českým statistickým úřadem zjišťovány společně s dalšími údaji o zemřelé osobě na hlášení o úmrtí (ČSÚ, 2021).

Úmrtnost je jednou ze dvou složek demografické reprodukce, druhou složkou je porodnost. Úmrtnost je vymírání určité populace a její úroveň a vývoj je v jistém smyslu důsledkem vývoje nemocnosti. Je také

důsledkem kvality životních podmínek, životního prostředí a způsobu života. Úmrtnost navazuje na fenomén smrti, která se z demografického hlediska jeví jako přesně definovaná a evidovaná demografická událost nazývaná úmrtím. Nejjednodušším ukazatelem k vyjádření úmrtnosti je hrubá míra úmrtnosti. Udává celkový počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu, nejčastěji ve sledovaném roce. V současné době, po dosažení nízkých hodnot, již tento ukazatel ztrácí svou vypovídací schopnost. Je příliš ovlivněn věkovou strukturou srovnávacích populací, proto se používá přesnějších měr úmrtnosti podle věku (zpravidla odděleně pro muže a ženy). Výraz nadúmrtnost se používá pro vyjádření vyšší intenzity úmrtnosti u určité věkové skupiny při porovnávání mužů a žen (KALIBOVÁ, 2009).

3.8 Sňatečnost

Sňatečnost je demografický proces, který studuje zakládání manželství na základě zákonem daných podmínek. Proces je sledovaný jako hromadný jev a na rozdíl od narození a úmrtí k němu nemusí dojít u každého. Minimální sňatkový věk je jedním z limitujících faktorů k uzavírání sňatků. V České republice je minimální sňatkový věk 18 let. Nezletilí uzavřít manželství nemohou, avšak může nastat výjimečná situace např. těhotenství partnerky. V tomto případě může soud povolit uzavření manželství nezletilému, staršímu než 16 let, který sám podává návrh na uzavření manželství a není nutno ustanovit mu opatrovníka. Dalším faktorem je rodinný stav. Sezdaní v České republice již nemohou vstoupit do manželství (to lze pouze ve společnostech, kde je dovoleno mnohoženství či mnohomužství). Určitý stupeň pokrevnosti v přímé linii, kdy rodiče s dětmi a sourozenci nemohou uzavřít sňatek, je dalším z faktorů limitujících k uzavření sňatku. Bratranec se sestřenicí se již ale vzít mohou. Pohlaví novomanželů je posledním z faktorů. V ČR mohou uzavřít sňatek pouze osoby opačného pohlaví. Zákon o registrovaném partnerství sice byl v České republice schválen, ale registrované partnerství není rovnocenné s uzavřením manželství a není tedy ani centrálně statisticky evidováno (DIC, 2004-2014).

Statistické hlášení o uzavření manželství obsahuje pro využití v demografické statistice údaje o rodinném stavu, věku, státním občanství a vzdělání snoubenců, o pořadí uzavíraného manželství a datu předchozího rozvodu či ovdovění. V územním členění jsou sňatky standardně tříděny podle místa pobytu ženicha, pokud není uvedeno jinak. Do počtu sňatků jsou zahrnuty jak občanské, tak církevní sňatky (ČSÚ, 2021).

Dokladem o uzavření manželství je Oddací list a sňatky jsou evidovány pomocí dokumentu Hlášení o uzavření manželství, které v České republice shromažďuje Český statistický úřad (DIC, 2004-2014).

Intenzita sňatečnosti se vyjadřuje hrubou mírou sňatečnosti, která udává počet sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu v ročním vymezení. Vývoj sňatečnosti se odráží v následném vývoji porodnosti. Vedle dlouhodobého vývoje sňatečnosti se v České republice sledují také sezónní trendy sňatečnosti. Nejnížší sňatečnost bývá v květnu, což má zřejmě souvislost s tradičním rčením (KALIBOVÁ, 2009).

3.9 Rozvodovost

Rozvod se uskutečňuje na základě podání žádosti a dojde k němu rozhodnutím soudu. Manželství je poté právně ukončené (DIC, 2004-2014). Rozvod představuje pro demografii důležitou demografickou událost, která stejně jako sňatek úzce souvisí s procesem rození dětí a je evidována a analyzována jako hromadný jev rozvodovost. Rozvod ovlivňuje především stabilitu rodiny, ale i přeměny určitých vzorů chování, morálních kritérií, ekonomických motivací apod. Narůstají také většinou sociální problémy společnosti spojené s výchovou dětí, ale i se zaměstnaností žen, především samoživitelek. Sledování rozvodovosti vychází z evidence rozvodů, která ovšem není zcela přesná vzhledem k tomu, že se suma rozvodů nikdy zcela nekryje se sumou rozvrácených, respektive disfunkčních manželství. Orientačním ukazatelem rozvodovosti je hrubá míra rozvodovosti, což je podíl rozvodů na 1 000 obyvatel středního stavu obvykle za jeden rok. Míra rozvodovosti manželství není vztahována k obyvatelstvu, ale k počtu existujících manželství, eventuelně k počtu vdaných žen. Proces zániku manželství rozvodem na souboru sňatků uzavřených v určitém období v závislosti na době trvání manželství studuje kohortní analýza (KALIBOVÁ, 2009).

Evidenci rozvodů a formulář Hlášení o rozvodu provádějí okresní soudy, které tato hlášení odesílají dvakrát měsíčně příslušnému krajskému soudu. Všechna hlášení pak zpracovává Český statistický úřad (DIC, 2004-2014). Až do roku 2006 byly z hlediska časového určení rozvody tříděny do kalendářních měsíců podle data odeslání hlášení o rozvodu. Od roku 2007 je určující měsíc nabytí právní moci rozvodu manželství. Z těchto časových údajů o rozvodu a z data uzavření manželství se vypočítává i délka trvání manželství při rozvodu (ČSÚ, 2021).

3.10 Migrace

Migrace je prostorové přemísťování osob přes libovolné hranice, spojené se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší nebo natrvalo (KALIBOVÁ, 2009). Podle směru migrace se rozeznává vystěhovávání (emigrace) a přistěhovávání (imigrace) (ROUBÍČEK, 1997). Synonymum slova migrace je stěhování. Jevy emigrace a imigrace označujeme jako vystěhovalectví a přistěhovalectví.

Statistické podchycení a zkoumání migrace je možné způsobem migračního aktu ve vztahu k hranicím určité oblasti (zda migrant tyto hranice překračuje nebo ne, a pokud ano, tak jakým směrem), v tomto případě jde o zkoumání migrace obyvatelstva vybraného územního celku. Další způsob je pomocí migračního toku ve vztahu ke zdrojovým a cílovým oblastem (tedy jako proudy a protiproud), v tomto případě jde o zkoumání migračních proudů mezi dvěma územními celky. Hlavní formou mechanického pohybu (měny) je migrace (stěhování) obyvatelstva mezi dvěma územními jednotkami s trvalou změnou bydliště. Pojem mobilita je nejobecnějším pojmem při studiu prostorových pohybů a zahrnuje všechny druhy prostorových pohybů, včetně přechodných, za různým účelem, různé vzdálenosti atd. V tomto případě však nejde o migraci, ta se týká jen trvalé změny pobytu. Do skupiny prostorových pohybů můžeme zařadit dojížděku a vyjížděku (většinou za zaměstnáním) a patří sem i sezónní migrace. Hlavní význam sledování těchto pohybů je, že umožní sledovat atraktivnost těchto oblastí a jsou i významným

zdrojem údajů pro projektování dopravní sítě. Dalším typem prostorového pohybu obyvatelstva je cestování, o kterém ale demografická data neposkytují informace (ROUBÍČEK, 1997).

Proces migrace sestává tedy ze dvou procesů. První je stěhování směrem do populace (imigrace) a druhý stěhování směrem z populace (emigrace). Pro reprodukci je zajímavý jejich výsledek, jestli populace přibývá nebo ubývá. Ten je dán rozdílem imigrace a emigrace, který se nazývá saldo migrace (KOSCHIN, 2005). V ČR jej lze počítat za celý stát, za jednotlivé kraje, okresy a obce. Kladné migrační saldo se označuje jako „čistá imigrace“ a záporné migrační saldo je „čistá emigrace“ (KALIBOVÁ, 2009).

4 Představení regionu Poděbrady

Lázeňské město Poděbrady se nachází ve Středočeském kraji v okrese Nymburk. Město leží v Polabské nížině na řece Labi, necelých 50 km východně od Prahy u dálnice D 11, v nadmořské výšce 184–190 metrů. Žije zde přibližně 14 tisíc obyvatel.

Geomorfologicky náleží zájmové území do Hercynského systému, provincie Česká Vysočina, subprovincie Česká tabule, oblasti Středočeská tabule, celku Středolabská tabule, podcelku Nymburská kotlina a okrsku Sadská rovina (GEOPORTAL, 2010).

O historii Poděbrad se vzhledem ke skrovným památkám můžeme jen dohadovat a zřejmě ani tradiční výklad jména Poděbrady podle osady „pode brody“ labskými by neobstál. Brod přes Labe tu sice odedávna byl, dokonce i pravěké osídlení je tu doloženo nálezy z mladší doby kamenné (6. – 5. tisíciletí př. n. l.) a z dob pozdějších, ale je to jen jeden z řady možných výkladů (HRABĚTOVÁ, 2011).

V druhé polovině 13. století získal Poděbrady český král Přemysl Otakar II., který v letech 1262-1268 zbudoval na strategickém místě nad řekou kamenný hrad, který byl později přebudován na zámek. Největšího rozkvětu doznalo panství za vlády pánů z Kunštátu. Významnou osobností tohoto rodu byl Jiří z Poděbrad. Ten byl v roce 1458 zvolen českým králem (PODĚBRADY, 2022). Na město byly Poděbrady povýšeny v roce 1472 potomky českého krále Jiřího z Poděbrad. Roku 1905 byl v Poděbradech objeven minerální pramen (ENVIPARTNER, 2010-2022). V roce 1907 byly vyvrtány tři veřejné prameny a v roce 1908 byly založeny poděbradské lázně, které měly velký vliv na další rozvoj města. Za první republiky se Poděbrady změnilы ve významné lázně, které se zásluhou pražského kardiologa profesora MUDr. Václava Libenského dodnes specializují na léčbu nemocí srdce a oběhového ústrojí (PODĚBRADY, 2022). V roce 1992 bylo historické jádro města s přílehlou lázeňskou čtvrtí vyhlášeno městskou památkovou zónou. V Poděbradech najdeme řadu významných památek jako například poděbradský zámek, pomník Jiřího z Poděbrad, historickou nádražní budovu z roku 1932 nebo hydroelektrárnu se zdymadlem. V okolí Poděbrad se nachází národní přírodní rezervace a přírodní památky. Jsou to NPR Libický luh, NPR Žehuňská obora a Žehuňský rybník, PP Písečný přesyp u Osečka, PP Báh a PP Vinný vrch. Město se rozkládá na obou březích Labe a leží v rovinaté krajině Polabské nížiny, která je málo zalesněná, zato hojně zemědělsky využívaná. Poděbrady jsou dobře dopravně dostupné. Nejvýznamnější dopravní trasou procházející v blízkosti města je dálnice D 11. Železniční spojení zajišťuje dvoukolejná, elektrifikovaná trať, která spojuje Prahu, Lysou nad Labem a Kolín. Do 90. let 20. století bylo hojně dopravně využíváno také Labe. Přpravovalo se po něm uhlí do chvaletické elektrárny (ENVIPARTNER, 2010-2022).

5 Metodika práce

Práce je zaměřena na demografický vývoj obyvatel Poděbrad v letech 1989–2020 a bude obsahovat analýzu celkového demografického vývoje, přičemž hlavní metodou bude desk-research, tedy analýza sekundárních dat (zpracování již existujících dat). Postup práce má spíše analytický a popisný základ a demografický vývoj po celé sledované období byl v popisu porovnáván s Českou republikou. Hlavní zdroj v oblasti získání dat se stal Český statistický úřad, z jehož zdrojů bylo čerpáno ke všem tabulkám a grafům v práci. Grafy byly pro přehlednost použity nejčastěji sloupcové. Všechny výpočty tabulek i grafů byly provedeny v programu MS Excel. Dále byla v práci použita odborná literatura, vysokoškolská skripta a další informační zdroje.

6 Demografický vývoj v Poděbradech

6.1 Počet obyvatel

Město Poděbrady se nachází ve středočeském kraji, v okrese Nymburk a rozkládá se na rozloze území 33, 68 km². Počet obcí, které administrativně spadají do ORP Poděbrady je 34 (včetně subregionu Městec Králové) (EPUSA.CZ, 2003-2022). Město Poděbrady se rozkládá na 5 katastrálních územích: Poděbrady, Kluk, Velké Zboží, Polabec a Přední Lhota u Poděbrad.

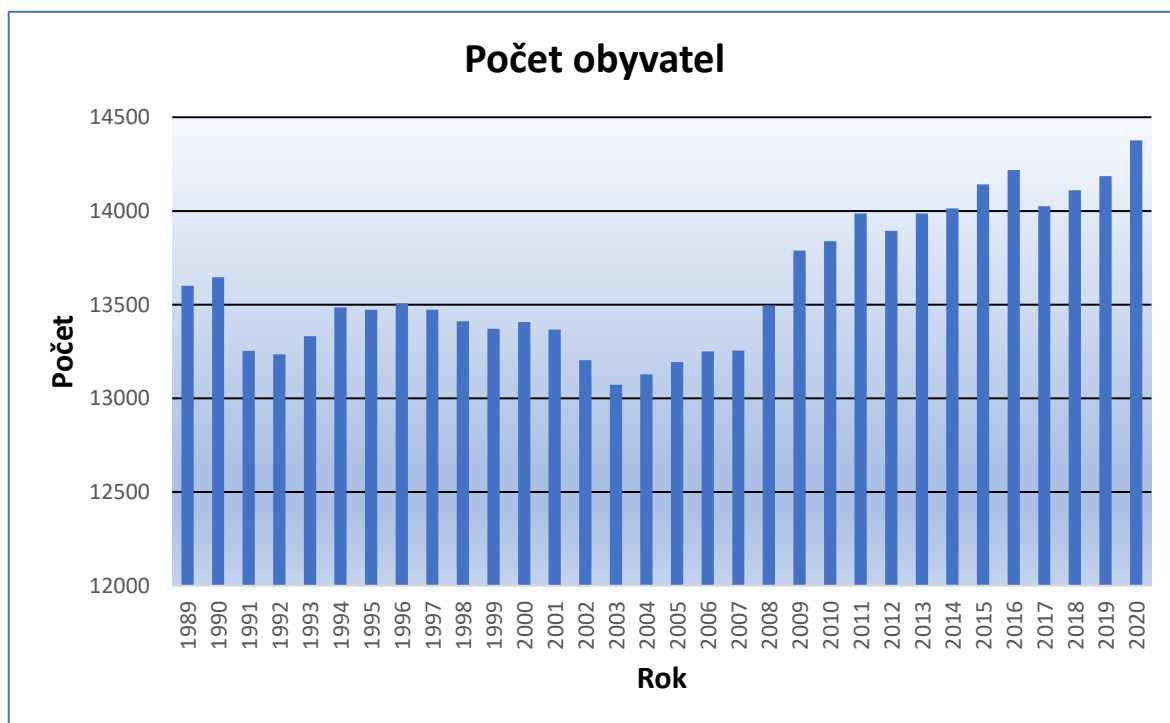
Údaje o počtu obyvatel jsou zpracované z databáze ČSÚ. K roku 2020 byl počet obyvatel Poděbrad 14 377. Z příložené tabulky a grafu můžeme vyčíst, že od roku 1989 je tento počet nejvyšší právě v roce 2020. Z druhého grafu, kde je znázorněn počet obyvatel ke konci roku 2020, podle pohlaví a věku je znatelné, že počet mužů i žen je ve věkových kategoriích 0-14 let a 15–64 let, téměř shodný. Jen v kategorii 65 let a více jsou o něco více zastoupeny ženy. V této věkové kategorii nejde o nijak zvlášť výjimečný jev, neboť u starších věkových ročníků mají ženy nižší úroveň úmrtnosti než muži.

Po roce 1989 Poděbrady zaznamenaly nejnižší počet obyvatel v roce 2003 (13 072 obyvatel). Tento mírný pokles mohl být způsoben procesem sektorové struktury. Mikroregion má zemědělský charakter. V procesu změn sektorové struktury zeslábl „venkov“ (pokles primárního sektoru) a těžiště vývoje a změn se přesunulo do měst (sekundární sektor – průmysl, respektive sektor služeb, zejména po roce 1989). Tento trend se poněkud změnil po roce 1989. Došlo k obratu ve vývoji zejména příměstských obcí (suburbanizace, přesun k bydlení v rodinných domcích atd.) (FIALOVÁ, 2007). Od roku 2008 je z grafu zřejmý pozvolný nárůst obyvatelstva, což se pro Poděbrady jeví jako velmi příznivý jev.

Tabulka 15: Počet obyvatel ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

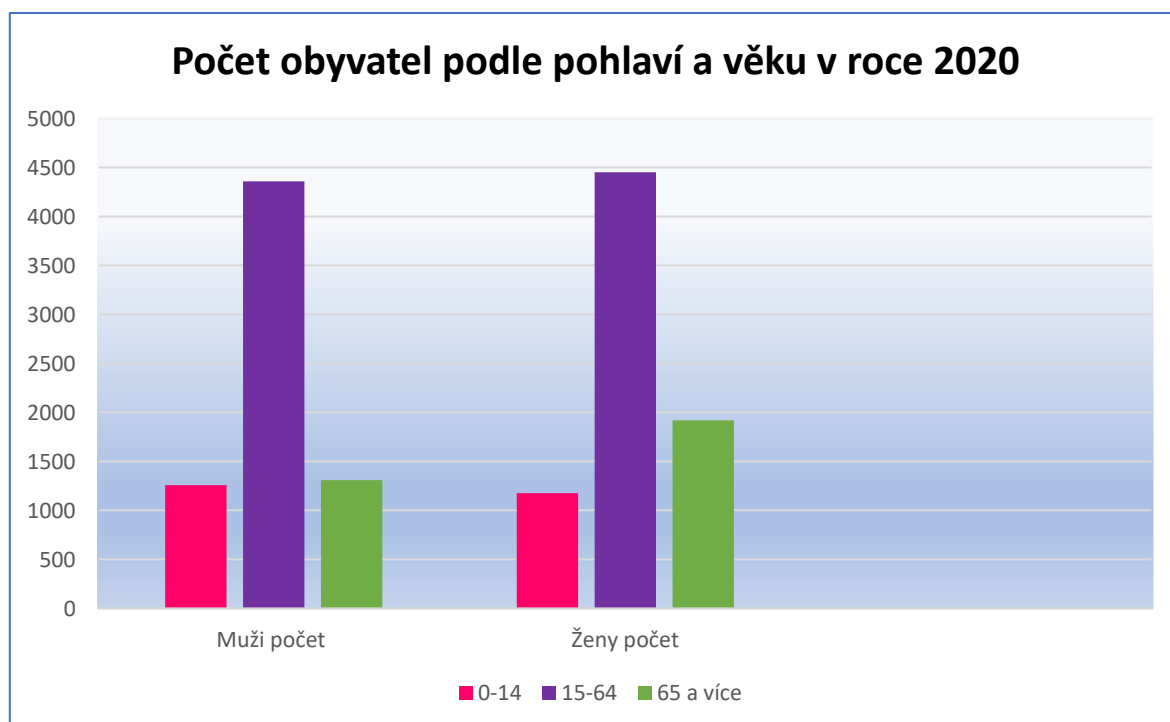
Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1989	13601	2000	13407	2010	13838
1990	13646	2001	13367	2011	13987
1991	13254	2002	13204	2012	13894
1992	13235	2003	13072	2013	13986
1993	13332	2004	13128	2014	14013
1994	13486	2005	13194	2015	14142
1995	13473	2006	13250	2016	14219
1996	13507	2007	13255	2017	14025
1997	13473	2008	13495	2018	14111
1998	13411	2009	13788	2019	14186
1999	13371			2020	14377

Obrázek 1: Počet obyvatel ve městě Poděbrady v letech 1989–2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Obrázek 2: Počet obyvatel ve městě Poděbrady podle pohlaví a věku v roce 2020

Zdroj: ČSÚ 2022, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2022)

6.2 Porodnost

Za sledované období 32 let se porodnost v Poděbradech v některých letech lišila. Rok 1989 přinesl změnu režimu (pád komunismu) celé české společnosti a tím se začal měnit i životní styl obyvatelstva České republiky. Ženy začaly mateřství odkládat na pozdější věk a zajímaly se více o svoji kariéru. Zlepšila se dostupnost antikoncepce a mladé páry si tak mohly naplánovat rodičovství na dobu, až budou mít například zajištěné bydlení nebo mohly konečně vycestovat za hranice (což v komunistickém režimu nebylo tak snadné) a rodičovství tak odsouvaly na pozdější dobu.

Po celá 90. léta v České republice plodnost klesala, velmi výrazně pak v období 1993–1996, po němž následuje stagnace a pomalý vzestup. Patrně v té době probíhal porevoluční proces modernizace (KOSCHIN, 2005). Ani Poděbrady v těchto letech tento trend nevyvrací.

V českých zemích byla poslední dekáda 20. století obdobím bezprecedentních změn úrovně i struktury plodnosti. Ještě počátkem 90. let se hodnota úhrnné plodnosti českých žen pohybovala na úrovni přibližně 1,90 živě narozeného dítěte na jednu ženu, avšak stačilo necelých pět let, aby se hodnota tohoto ukazatele propadla pod hladinu představovanou hodnotou 1,20 dítěte, pod níž pak setrvala celých osm let v období let 1996–2003. Nejvýrazněji se snížila intenzita plodnosti u žen ve věku do 25 let, naopak ve vyšším věku byl po dočasném poklesu zaznamenán vzestup plodnosti (BURCIN, 2007). Tento fakt se projevil i v počtu narozených dětí v Poděbradech. Od roku 1989 do roku 1991 byl počet narozených dětí vyšší, než následujících 15 let, kdy porodnost klesla a její vývoj se držel na hranici okolo 100-125 narozených dětí ročně. Největší výkyv v křivce porodnosti byl v těchto letech v roce 1994, 1997 a 2001, kdy míra porodnosti klesla pod hranici 100 narozených dětí za rok.

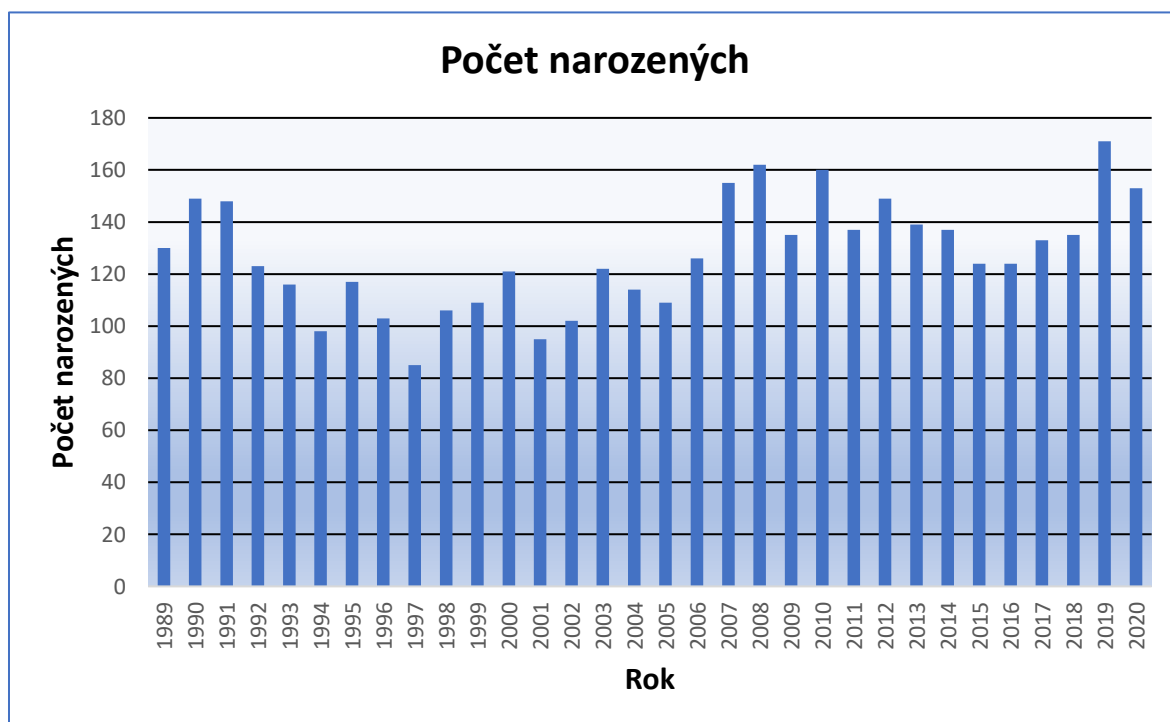
V těchto letech mohla být vůle k rodičovství oslabena společným působením několika základních faktorů, jako například: budování kariéry, studium, podnikání, cestování. Přibýlo ale i potenciálních životních rizik jako například: nezaměstnanost, neúspěch ve studiu, práci či podnikání, ale i partnerské zklamání. Většina mladých lidí je konfrontována s naléhavými sociálními a ekonomickými problémy (nevyhovující bydlení nebo nízký příjem), které často umocňují obavu z poklesu životní úrovně po narození dítěte. Rodiny s malými dětmi již nedostávají takovou pomoc od státu, která byla v České republice za socialistického režimu a v důsledku inflace se snižovala a snižuje reálná schopnost starší generace ekonomicky podporovat mladé rodiny svých dětí. Změnily se historicky zakořeněné vztahy mezi pohlavími a vzrostly výdělečné možnosti žen. Relativně vysoký podíl partnerských párů používá antikoncepci, ubylo nechtěných otěhotnění, a i podmínky pro uvědomělé plánování rodičovství se zlepšily. Potvrzuje se názor, který převládal mezi demografy v 90. letech, že dlouhodobě bezprecedentně nízké intenzity plodnosti jsou především důsledkem tendence odkládat narození dětí na pozdější dobu, kdy mnozí očekávají zvýšení své životní úrovně, a že jen v menšině případů jde o projev principiální neochoty založit rodinu a mít děti (BURCIN, 2007).

Míra porodnosti v Poděbradech se od roku 2006 začala zvedat a je velmi příznivá. Opět zde byly slabší roky jako např. 2009 a 2011 a dále roky 2015-2018, jsou zde ale velmi příznivé roky 2007, 2008, 2010, 2019 a 2020 kdy míra porodnosti byla nad 150 narozených dětí za rok. V těchto letech je vývoj porodnosti vyšší než vývoj do roku 2006. V této době mohly porodnost ovlivnit ženy, které byly narozené v 70. letech a své mateřství z nějakého důvodu odkládaly.

Tabulka 16: Počet narozených dětí ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1989	130	2000	121	2010	160
1990	149	2001	95	2011	137
1991	148	2002	102	2012	149
1992	123	2003	122	2013	139
1993	116	2004	114	2014	137
1994	98	2005	109	2015	124
1995	117	2006	126	2016	124
1996	103	2007	155	2017	133
1997	85	2008	162	2018	135
1998	106	2009	135	2019	171
1999	109			2020	153

Obrázek 3: Počet narozených dětí ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

6.3 Úmrtnost

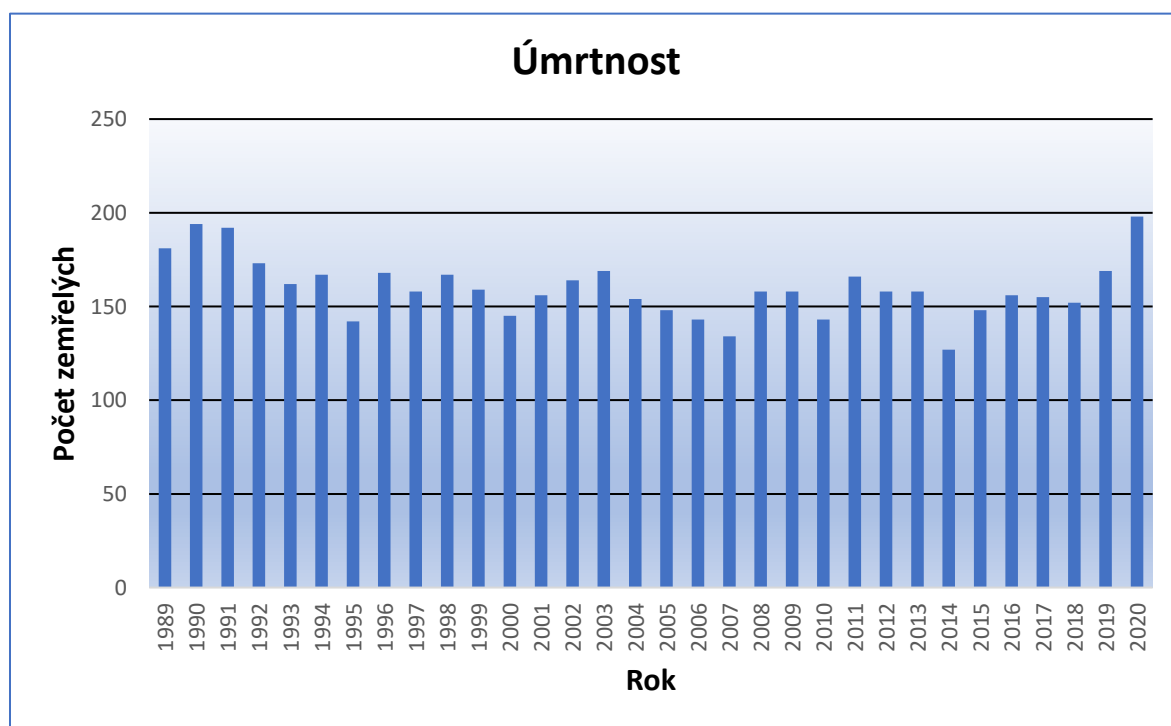
Termíny úmrtnost a smrtnost jsou dva odlišné ukazatele charakterizující procesy související s negativní stránkou přirozené reprodukce. Úmrtnost jsou všechna úmrtí bez rozdílu příčin, smrtnost se týká skupin úmrtí podle příčin smrti. Při zkoumání úmrtnosti obyvatelstva rozlišujeme vedle samotné úrovně úmrtnosti také typ režimu úmrtnosti. Úmrtnost označuje proces přirozeného ubývání obyvatelstva úmrtími jednotlivých jeho příslušníků a tento proces tedy souvisí s populačním růstem a podílí se na celkové změně počtu obyvatelstva. Tento proces je značně závislý na věkové struktuře a režim úmrtnosti je dán úrovní specifických úmrtností a jejich vzájemnými poměry (ROUBÍČEK, 1997).

Od druhé poloviny osmdesátých let vykazuje Česká republika stagnující úroveň úmrtnosti mužů a vykazuje první známky progresivního vývoje. Ani počátkem 90. let nebyl tento rodící se pozitivní trend přerušen vzestupem úmrtnosti, ale naopak ještě zesílil a dodnes neztratil prakticky nic ze své intenzity. Naděje dožití dosahující v Česku byla v roce 1991 u mužů 68,2 roku, u žen 75,8 roku a vzrostla plynulým vývojem na 73,4 roku u mužů a 79,7 roku u žen v roce 2006 (BURCIN, 2007). Za posledních 30 let se v České republice zlepšila úroveň zdravotní péče, dostupnost kvalitních léků a lidé začali zdravěji žít. Pozitivní vývoj úrovně úmrtnosti od počátku 90. let do současnosti byl výsledkem společného působení mnoha faktorů např. již zmiňovaná lepší úroveň zdravotní péče nebo možnost svobodné volby lékaře, dostupnost kvalitních farmaceutických preparátů a moderní zdravotnické techniky. Také výrazné zlepšení mobility záchranných složek. Dále je to změna struktury ekonomické aktivity obyvatelstva (pokles podílu zaměstnaných v průmyslu, vzestup podílu zaměstnaných ve službách a ve veřejné správě) a s ní související zlepšení kvality životního prostředí. Dalšími faktory jsou: rozšíření nabídky kvalitních potravin, zdravý životní styl a celkové zlepšení kvality životního prostředí. Tyto pozitivní změny podle všeho převážily působení některých negativních faktorů, především stresových, kterých v současnosti přibýlo (BURCIN, 2007). V současné době je naděje na dožití v roce 2020 u mužů 75,3 roku a u žen 81,4 roku. Vývoj úmrtnosti v Poděbradech byl v letech 1989–1992 na o něco vyšší úrovni než následujících 27 let. Velmi příznivými v počtu úmrtí byly roky 1995, 2000, 2005–2007, 2010, 2014 a 2015, kdy počet úmrtí byl pod 150 obyvatel za rok. Nejvyšší počet úmrtí byl zaznamenán v roce 2020, kdy počet úmrtí mohla již ovlivnit pandemie nemoci Covid 19. Vývoj počtu úmrtí v Poděbradech, za roky 1989–2020 není nijak dramaticky vychýlen.

Tabulka 17: Počet úmrtí obyvatel města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1989	181	2000	145	2010	143
1990	194	2001	156	2011	166
1991	192	2002	164	2012	158
1992	173	2003	169	2013	158
1993	162	2004	154	2014	127
1994	167	2005	148	2015	148
1995	142	2006	143	2016	156
1996	168	2007	134	2017	155
1997	158	2008	158	2018	152
1998	167	2009	158	2019	169
1999	159			2020	198

Obrázek 4: Počet zemřelých ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

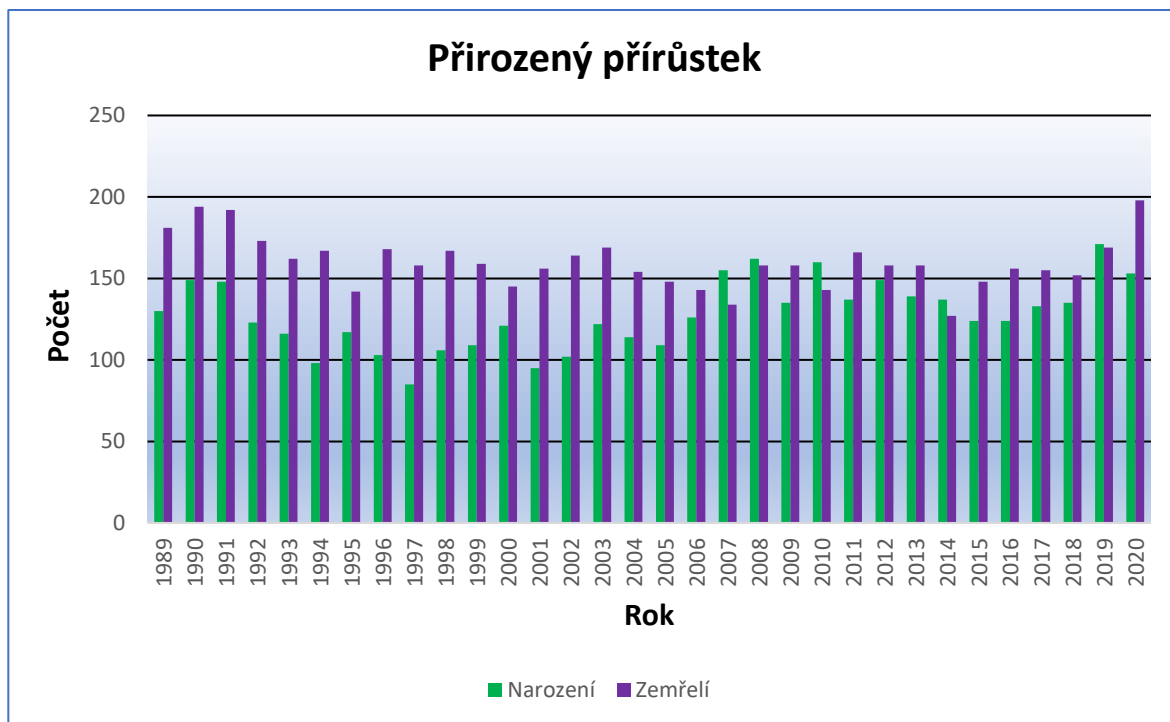
6.4 Přirozený přírůstek

Přirozený přírůstek obyvatelstva je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí ve sledovaném období a v daném území a celkovým počtem zemřelých osob ve stejném období na stejném území. Obvykle se vypočítá jako roční přirozený přírůstek, tedy zpravidla za jeden kalendářní rok nebo v dlouhodobém měřítku, obvykle za deset let. Jestliže v populaci převažují zemřelí, hodnota přirozeného přírůstu vychází záporně a tento stav pak označujeme jako přirozený úbytek. V České republice i v zahraničí se však termín „přirozený úbytek“ nepoužívá. Používá se termín „ztráta obyvatelstva přirozenou měnou“. Za sledované období v letech 1989–2020 byl v Poděbradech téměř vždy vyšší počet zemřelých. Výjimkou jsou roky 2007, 2008 2010, 2014 a 2019, kdy byl počet živě narozených vyšší než počet zemřelých.

Tabulka 18: Počet narozených a zemřelých ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet narozených	Počet zemřelých	Přirozená měna	Rok	Počet narozených	Počet zemřelých	Přirozená měna
1989	130	181	-51	2005	109	148	-39
1990	149	194	-45	2006	126	143	-17
1991	148	192	-44	2007	155	134	21
1992	123	173	-50	2008	162	158	4
1993	116	162	-46	2009	135	158	-23
1994	98	167	-69	2010	160	143	17
1995	117	142	-25	2011	137	166	-29
1996	103	168	-65	2012	149	158	-9
1997	85	158	-73	2013	139	158	-19
1998	106	167	-61	2014	137	127	10
1999	109	159	-50	2015	124	148	-24
2000	121	145	-24	2016	124	156	-32
2001	95	156	-61	2017	133	155	-22
2002	102	164	-62	2018	135	152	-17
2003	122	169	-47	2019	171	169	2
2004	114	154	-40	2020	153	198	-45

Obrázek 5: Počet narozených a zemřelých ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

6.5 Migrace

Vývoj obyvatelstva na úrovni obcí a měst je formován migrační bilancí celkovými počty a strukturou přistěhovalých a vystěhovalých. Migrace je nedílnou součástí populačního vývoje, patří k důležitým regionálním procesům a je nedílnou součástí mechanismů utvářejících geografickou organizaci společnosti. Patří k velmi složitě podmíněným procesům, odráží společné působení a vzájemné interakce mnoha faktorů. Migrace je v rámci zjišťování definována jako pohyb osob, při kterém dochází ke změně trvalého bydliště mezi jednotlivými obcemi nebo přes hranice České republiky. Od roku 2001 pak také ke změně místa pobytu cizích státních příslušníků, držitelů víza nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Zároveň je třeba takto definovanou migraci posuzovat v souvislosti s ostatními formami prostorové mobility, jako je přechodná či dočasná změna bydliště nebo dojíždka za prací, službami či rekreací. V 90. letech byly v České republice znovu po desítkách let nastartovány suburbanizační procesy. Po nevýrazných začátcích, lze v současnosti hovořit o plnohodnotných projevech suburbanizačních tendencí zejména u Prahy a většiny regionálních center ať už z pohledu kvantitativního, tak i kvalitativního. Od nového tisíciletí představují suburbanizační migrační proudy nejvýznamnější součást regionálních i sídelních migračních vztahů a v současnosti jednoznačně dominují celému migračnímu systému České republiky (BURCIN, 2007).

Demograficky zkoumaný populační vývoj Poděbrad v letech 1989–2020 ukazuje, že až do roku 2003 byl počet přistěhovalých nižší a od roku 2003 se pomalu začal zvyšovat. Po roce 2001 jsou údaje již ztíženy metodickými změnami, kdy do počtu migrační bilance byli zahrnováni cizí státní příslušníci. V Poděbradech na zámku sídlí středisko jazykové přípravy Univerzity Karlovy v Praze, kam přicházejí zahraniční studenti, kteří většinou po ročním pobytu odcházejí na vysokou školu v Praze a z hlediska statistiky tedy migrují do metropole. Důležitým rysem, který ovlivňuje migrační vývoj Poděbrad je, že město leží na okraji pražské aglomerace. Tento suburbanizační migrační proud mohl být jedním z faktorů, který vývoj po roce 2003 ovlivňoval a ovlivňuje do současnosti. Poděbrady mají dobrou dopravní obslužnost, takže rozšiřují rozsah suburbanizačního zázemí metropole a obyvatelé častěji vyjíždějí za prací do Prahy. Mimo to, dojíždějí např. také do Kolína, kde je automobilka TMM CZ a také do Mladé Boleslavi, kam dojíždějí do automobilky ŠKODA AUTO a. s. Poděbrady jsou lázeňským městem, tak mohou poskytnout obyvatelům pracovní nabídky v oblasti lázeňské péče. Dalšími možnými zaměstnavateli jsou zde např. Poděbradka a. s., Polabské mlékárny a. s., sklárny Crystal Bohemia a. s.

Tabulka 19: Počet přistěhovalých do města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

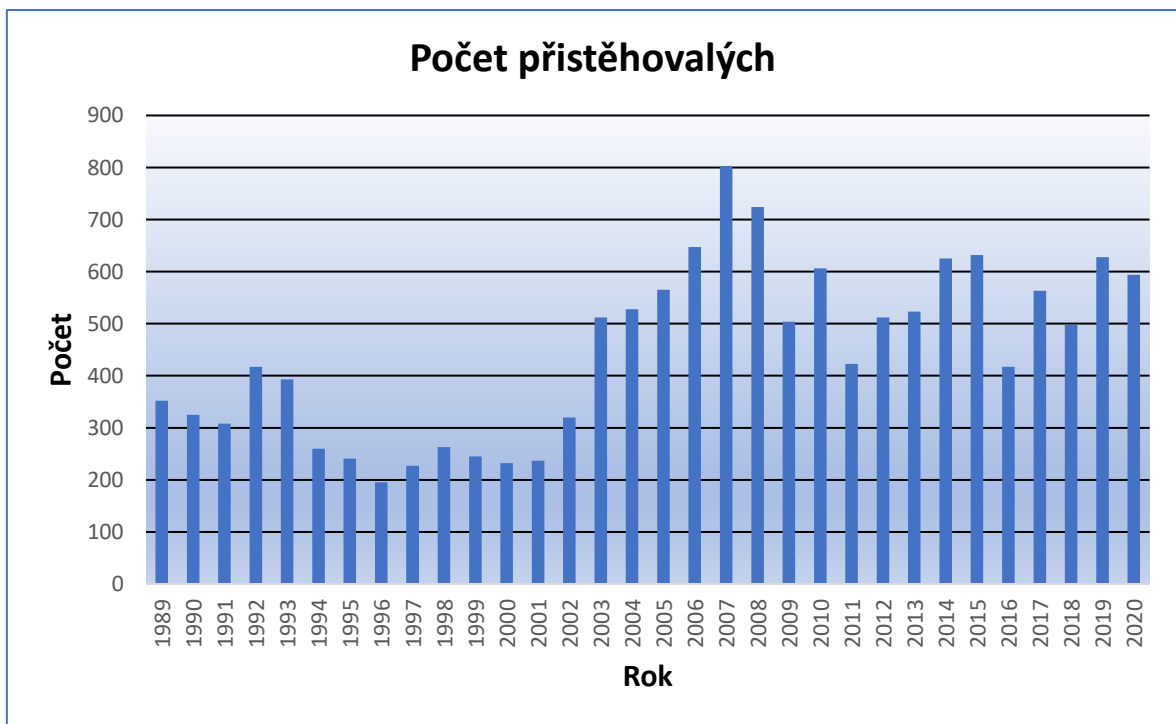
Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1989	352	2000	232	2010	606
1990	325	2001	237	2011	423
1991	308	2002	320	2012	512
1992	417	2003	512	2013	523
1993	393	2004	528	2014	625
1994	260	2005	565	2015	632
1995	241	2006	647	2016	417
1996	195	2007	803	2017	563
1997	227	2008	724	2018	498
1998	263	2009	504	2019	628
1999	245			2020	594

Počet vystěhovalých ve sledovaných letech 1989–2000 byl nižší. Od přelomu tisíciletí se počet vystěhovalých značně zvýšil, nejvíce v letech 2006, 2007, 2015 a 2016. Příčinou vystěhování mohl být již zmiňovaný rozšiřující se rozsah suburbanizačního zázemí metropole, kdy obyvatelé volí možnost za prací nedojíždět a raději se přestěhují do místa, kam za prací dojíždějí.

Tabulka 20: Počet vystěhovalých z města Poděbrady v letech 1989–2020

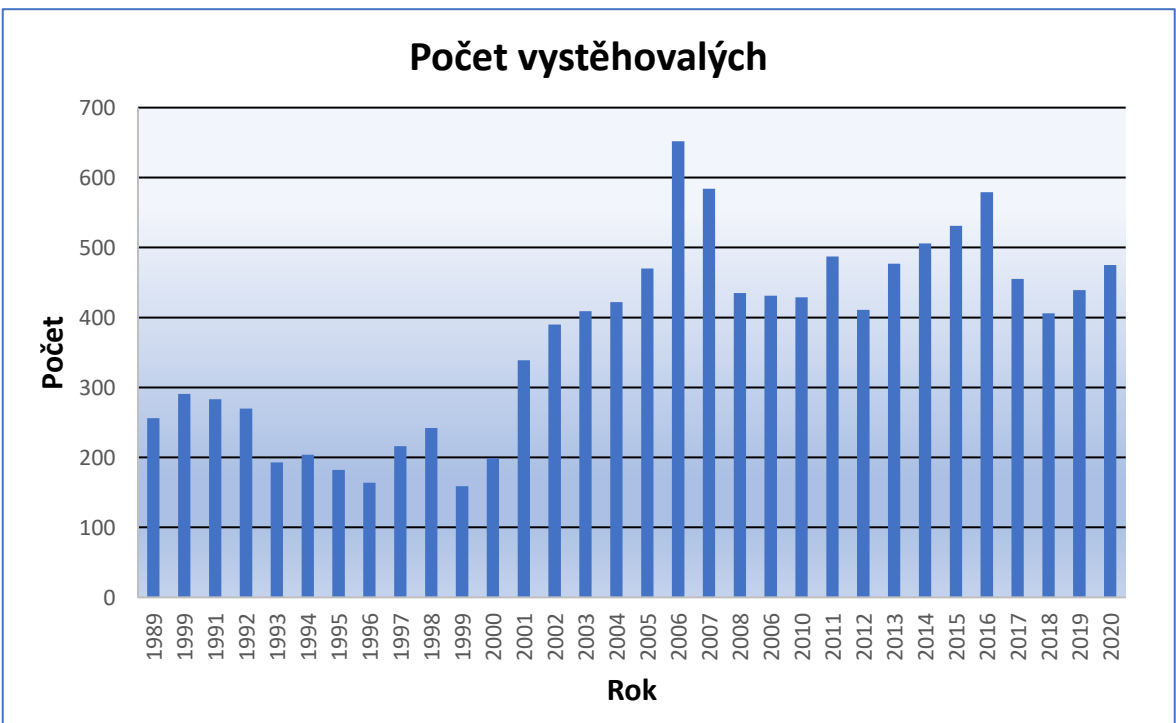
Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1989	256	2000	199	2010	429
1990	291	2001	339	2011	487
1991	283	2002	390	2012	411
1992	270	2003	409	2013	477
1993	193	2004	422	2014	506
1994	204	2005	470	2015	531
1995	182	2006	625	2016	579
1996	164	2007	584	2017	455
1997	216	2008	435	2018	406
1998	242	2009	431	2019	439
1999	159			2020	475

Obrázek 6: Počet přistěhovalých do města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Obrázek 7: Počet vystěhovalých z města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

6.6 Migrační přírůstek

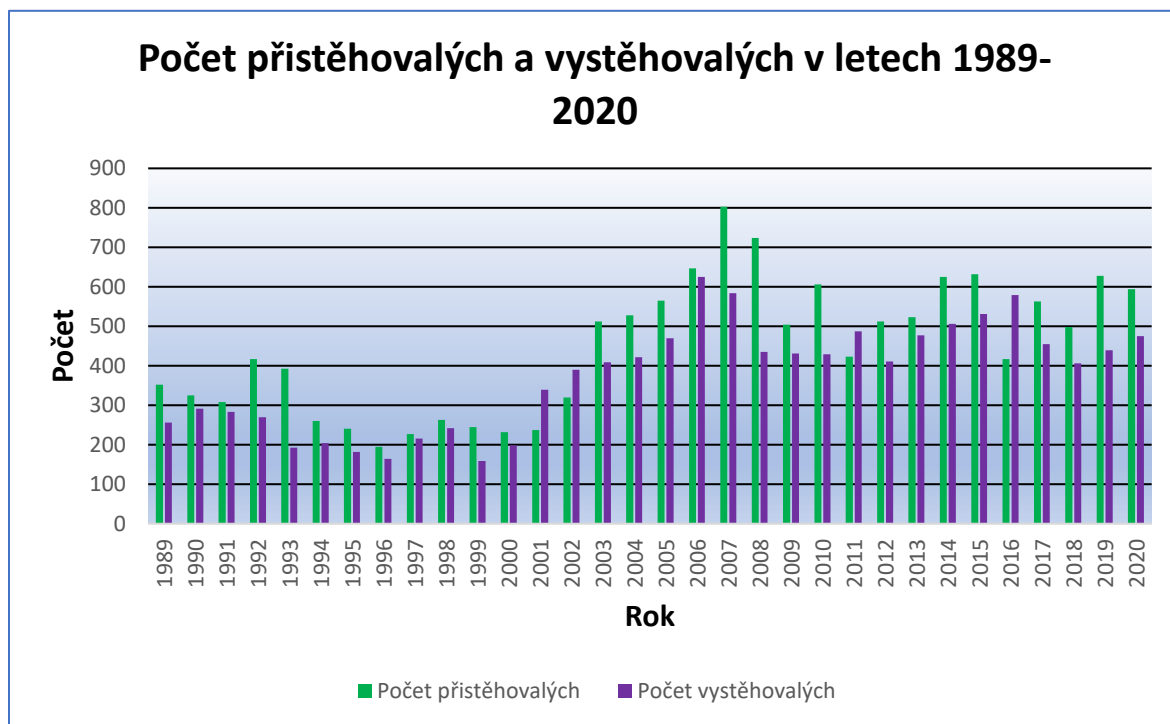
Migrační přírůstek je rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel. Migrační saldo (čistá migrace) je spolu s přirozeným přírůstkem základním údajem pro bilanci obyvatelstva sledovaného území. Převažuje-li počet přistěhovaných nad počtem vystěhovaných, jde o migrační růst (pozitivní migrační saldo, zisk). Pokud je naopak vyšší počet vystěhovalých, jde o migrační úbytek (negativní migrační saldo, ztrátu).

Tabulka 21: Počet přistěhovalých a vystěhovalých města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet přistěhovalých	Počet vystěhovalých	Přirozená měna	Rok	Počet přistěhovalých	Počet vystěhovalých	Přirozená měna
1989	352	256	96	2005	565	470	95
1990	325	291	34	2006	647	625	22
1991	308	283	25	2007	803	584	219
1992	417	270	147	2008	724	435	289
1993	393	193	200	2009	504	431	73
1994	260	204	56	2010	606	429	177
1995	241	182	59	2011	423	487	-64
1996	195	164	31	2012	512	411	101
1997	227	216	11	2013	523	477	46
1998	263	242	21	2014	625	506	119
1999	245	159	86	2015	632	531	101
2000	232	199	33	2016	417	579	-162
2001	237	339	-102	2017	563	455	108
2002	320	390	-70	2018	498	406	92
2003	512	409	103	2019	628	439	189
2004	528	422	106	2020	594	475	137

Z demografického výzkumu města Poděbrady od roku 1989 do roku 2020 je vývoj migračního salda, kromě let 2001, 2002, 2011 a 2016 po celou dobu v pozitivním růstu.

Obrázek 8: Počet přistěhovalých a vystěhovalých města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

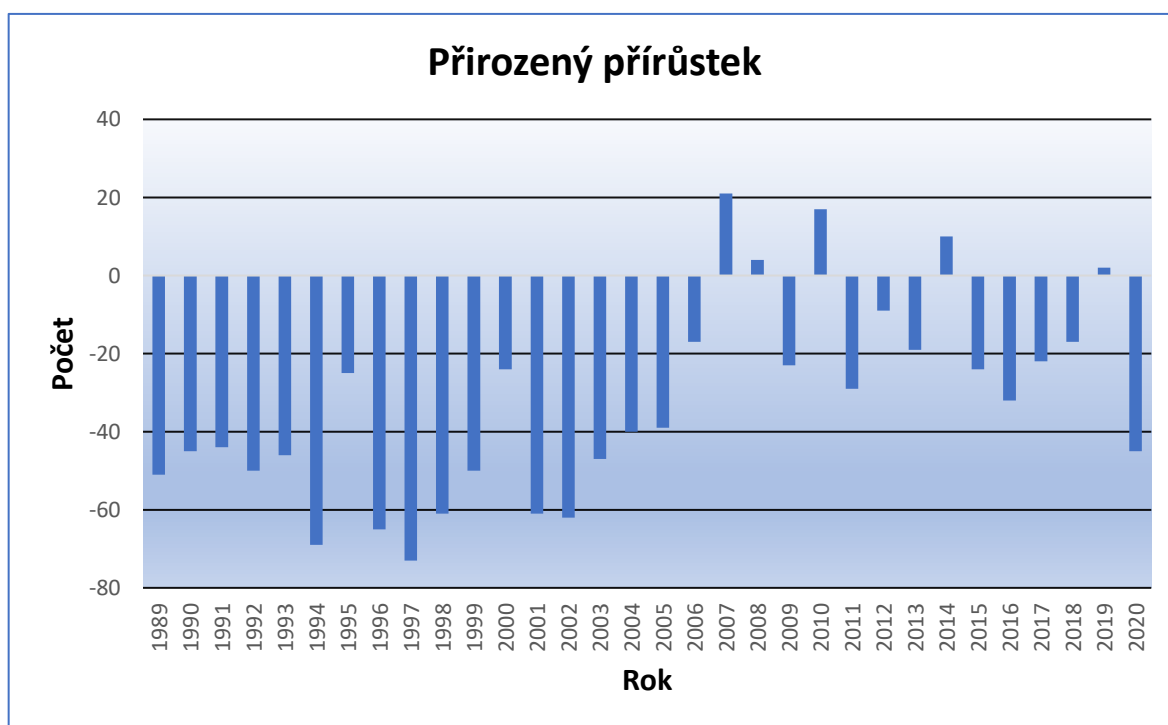
6.7 Celkový přírůstek

Celkový přírůstek obyvatelstva vyjadřuje rozdíl mezi počátečním stavem obyvatelstva daného území a konečným stavem obyvatelstva téhož daného území. Je tvořen součtem přirozeného přírůstku a migračního přírůstku. V tabulkách a grafech jsou zaznamenány údaje za sledované období let 1989–2020 přirozeného přírůstku, migračního přírůstku a celkového přírůstku.

Tabulka 22: Přirozený přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1989	-51	2000	-24	2010	17
1990	-45	2001	-61	2011	-29
1991	-44	2002	-62	2012	-9
1992	-50	2003	-47	2013	-19
1993	-46	2004	-40	2014	10
1994	-69	2005	-39	2015	-24
1995	-25	2006	-17	2016	-32
1996	-65	2007	21	2017	-22
1997	-73	2008	4	2018	-17
1998	-61	2009	-23	2019	2
1999	-50			2020	-45

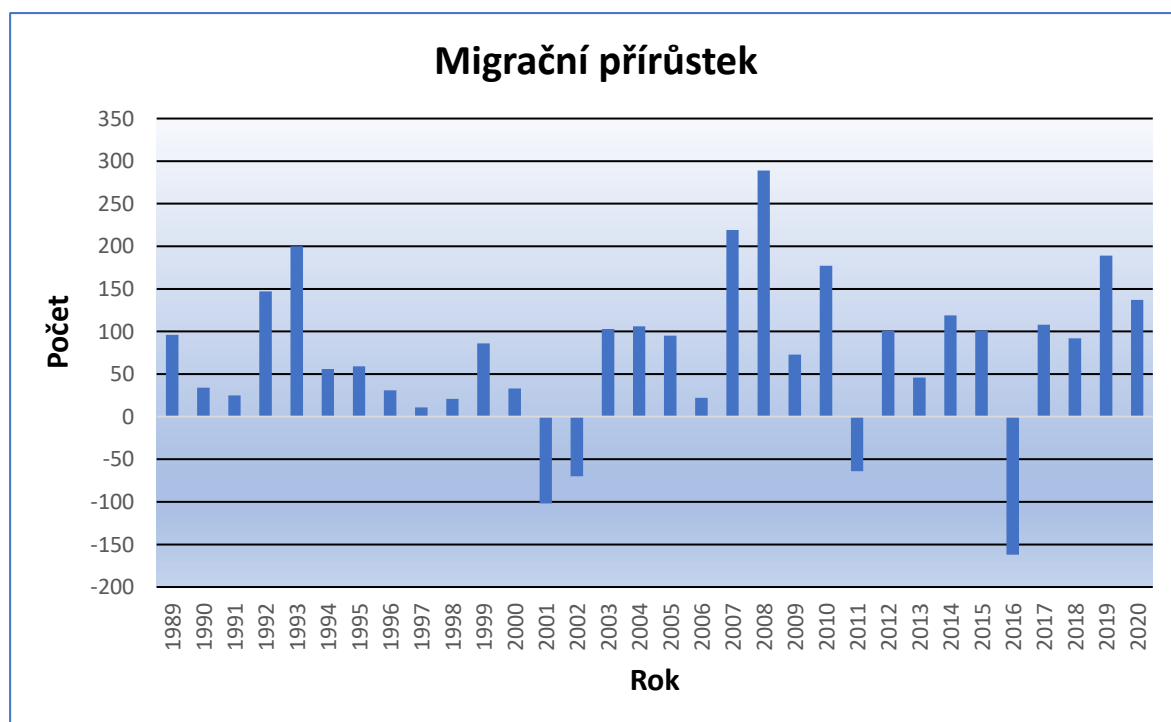
Obrázek 9: Přirozený přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Tabulka 23: Migrační přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1989	96	2000	33	2010	177
1990	34	2001	-102	2011	-64
1991	25	2002	-70	2012	101
1992	147	2003	103	2013	46
1993	200	2004	106	2014	119
1994	56	2005	95	2015	101
1995	59	2006	22	2016	-162
1996	31	2007	219	2017	108
1997	11	2008	289	2018	92
1998	21	2009	73	2019	189
1999	86			2020	137

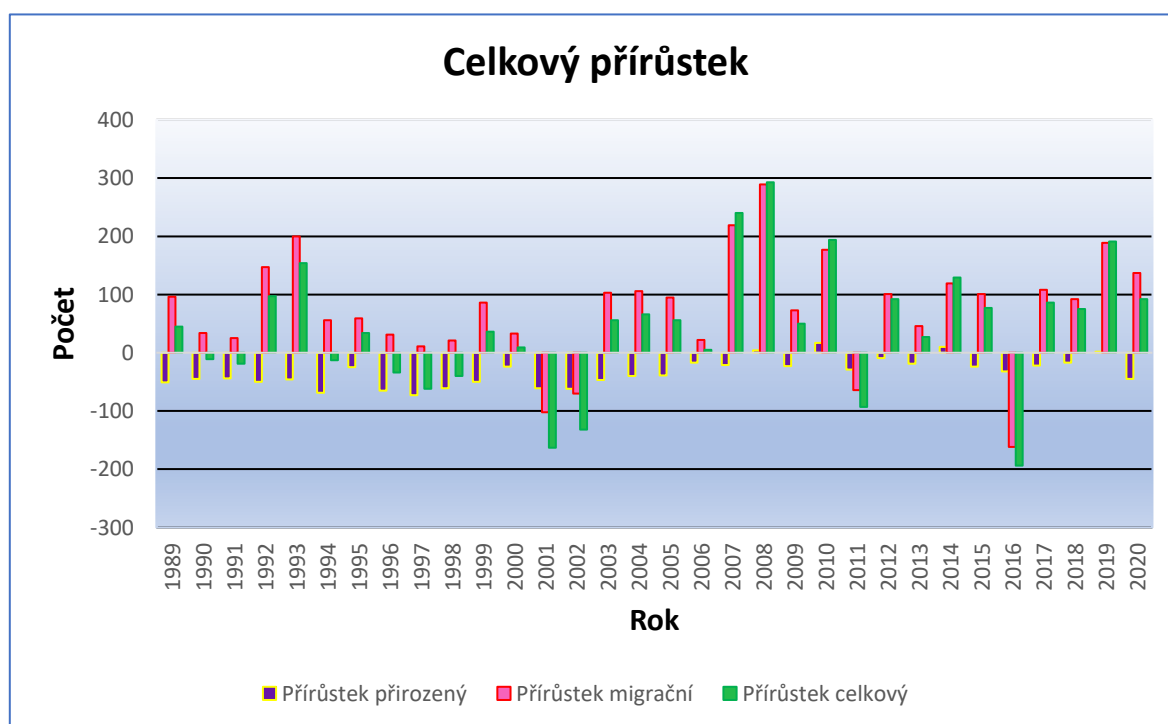
Obrázek 10: Migrační přírůstek města Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Tabulka 24: Přírůstek přirozený, migrační a celkový ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Rok	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
1989	-51	96	45	2005	-39	95	56
1990	-45	34	-11	2006	-17	22	5
1991	-44	25	-19	2007	-21	219	240
1992	-50	147	97	2008	4	289	293
1993	-46	200	154	2009	-23	73	50
1994	-69	56	-13	2010	17	177	194
1995	-25	59	34	2011	-29	-64	-93
1996	-65	31	-34	2012	-9	101	92
1997	-73	11	-62	2013	-19	46	27
1998	-61	21	-40	2014	10	119	129
1999	-50	86	36	2015	-24	101	77
2000	-24	33	9	2016	-32	-162	-194
2001	-61	-102	-163	2017	-22	108	86
2002	-62	-70	-132	2018	-17	92	75
2003	-47	103	56	2019	2	189	191
2004	-40	106	66	2020	-45	137	92

Obrázek 11: Celkový přírůstek ve městě Poděbrady v letech 1989-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

6.8 Sňatečnost a rozvodovost

Sňatečnost a rozvodovost ovlivňují proces populace jen nepřímo. Ovlivňují plodnost, i když je patrné, že čím dál méně a v malé míře ovlivňují zřejmě i úmrtnost (KOSCHIN, 2005). Obecné míry sňatečnosti či rozvodovosti jsou počítány stejně jako všechny ostatní obecné míry, tj. na 1000 osob středního stavu obyvatelstva. Sňatečnost či rozvodovost se získávají dělením ročního počtu uzavřených či rozvedených manželství úhrnem celkového obyvatelstva (ROUBÍČEK, 1997).

Z demografického výzkumu sňatečnosti obyvatel města Poděbrady v letech 1989–2020 je patrné, že prvních dvacet posuzovaných let se počet sňatků téměř nelišil. Po roce 2010 se počet sňatků snížil a výjimkou byl jen rok 2019, kdy byl počet sňatků 97. Úbytek sňatků si lze vysvětlovat např. tím, že čím dál tím více lidí nepovažuje k soužití za nutné uzavřít spolu manželství a žijí v nesezdaném páru nebo špatnou dostupností dosáhnout na bydlení ve vlastním domě či bytě. V roce 2020 sňatků opět ubylo, což bylo zřejmě zapříčiněné pandemií Covid 19, kdy vláda nařídila občanům České republiky lockdown a lidé byli často v karanténě, takže sňatky odkládali.

Tabulka 25: Počet sňatků ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

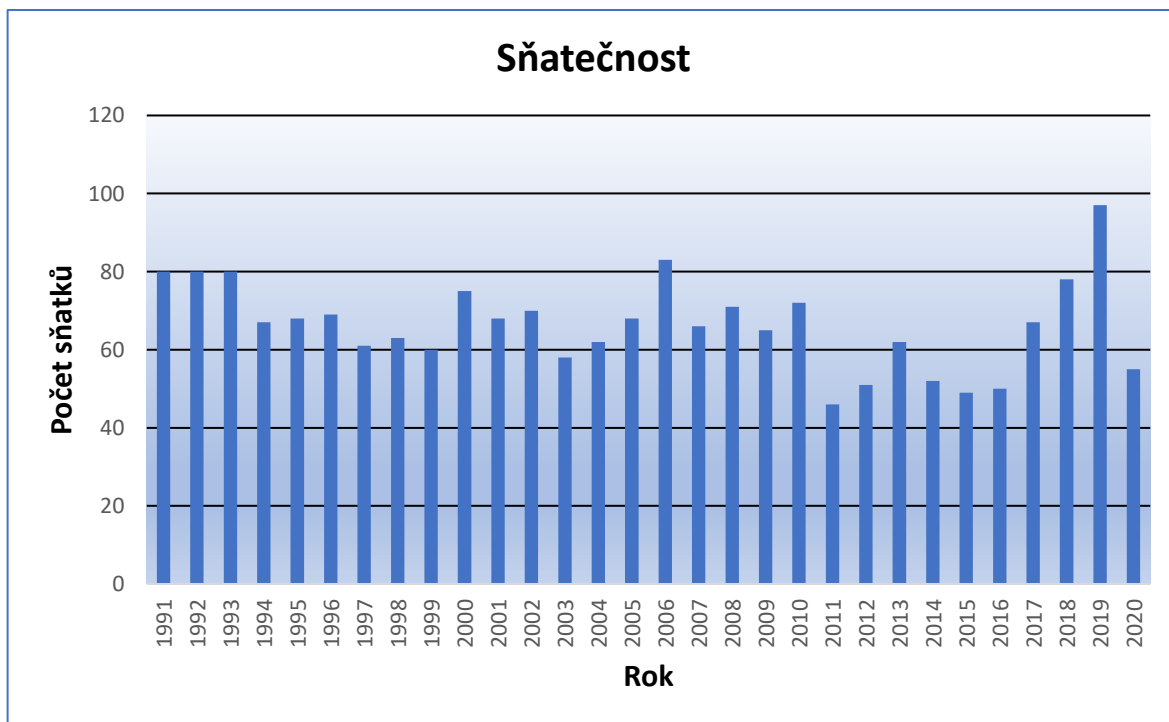
Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1991	80	2001	68	2011	46
1992	80	2002	70	2012	51
1993	80	2003	58	2013	62
1994	67	2004	62	2014	52
1995	68	2005	68	2015	49
1996	69	2006	83	2016	50
1997	61	2007	66	2017	67
1998	63	2008	71	2018	78
1999	60	2009	65	2019	97
2000	75	2010	72	2020	55

Počet rozvodů ve městě Poděbrady za sledované období je v průměru mezi 30–45 rozvody za rok. Výjimečné byly jen roky 1993, 2005 a 2013, kdy bylo rozvodů o něco více a roky 2015 a 2020, kdy naopak počet rozvodů klesl pod počet 30 rozvodů za rok.

Tabulka 26: Počet rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

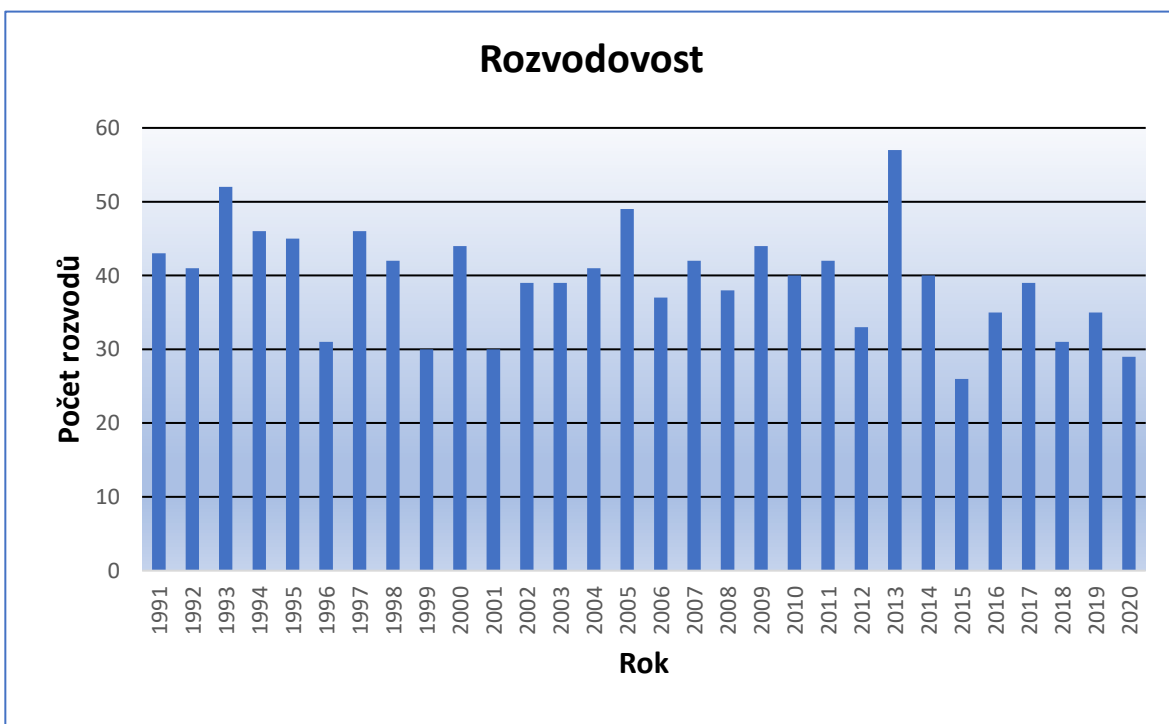
Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1991	43	2001	30	2011	42
1992	41	2002	39	2012	33
1993	52	2003	39	2013	57
1994	46	2004	41	2014	40
1995	45	2005	49	2015	26
1996	31	2006	37	2016	35
1997	46	2007	42	2017	39
1998	42	2008	38	2018	31
1999	30	2009	44	2019	35
2000	44	2010	40	2020	29

Obrázek 12: Počet sňatků ve městě Poděbrady v letech 1991–2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Obrázek 13: Počet rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991–2020

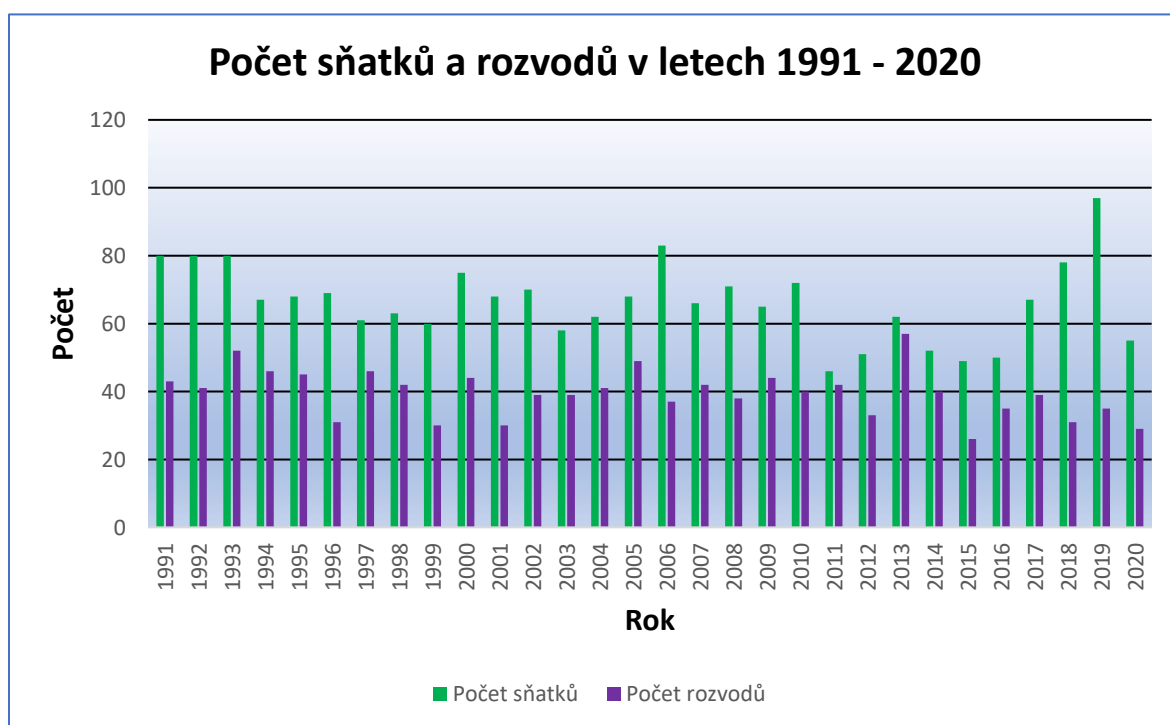
Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Tabulka a graf pro porovnání celkového počtu sňatků a rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020. Z tabulky i grafu lze vyčíst, že za celé sledované období je ve městě Poděbrady vyšší sňatečnost než rozvodovost, což je velmi příznivý ukazatel.

Tabulka 27: Počet sňatků a rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet sňatků	Počet rozvodů	Rok	Počet sňatků	Počet rozvodů	Rok	Počet sňatků	Počet rozvodů
1991	80	43	2001	68	30	2011	46	42
1992	80	41	2002	70	39	2012	51	33
1993	80	52	2003	58	39	2013	62	57
1994	67	46	2004	62	41	2014	52	40
1995	68	45	2005	68	49	2015	49	26
1996	69	31	2006	83	37	2016	50	35
1997	61	46	2007	66	42	2017	67	39
1998	63	42	2008	71	38	2018	78	31
1999	60	30	2009	65	44	2019	97	35
2000	75	44	2010	72	40	2020	55	29

Obrázek 14: Počet sňatků a rozvodů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

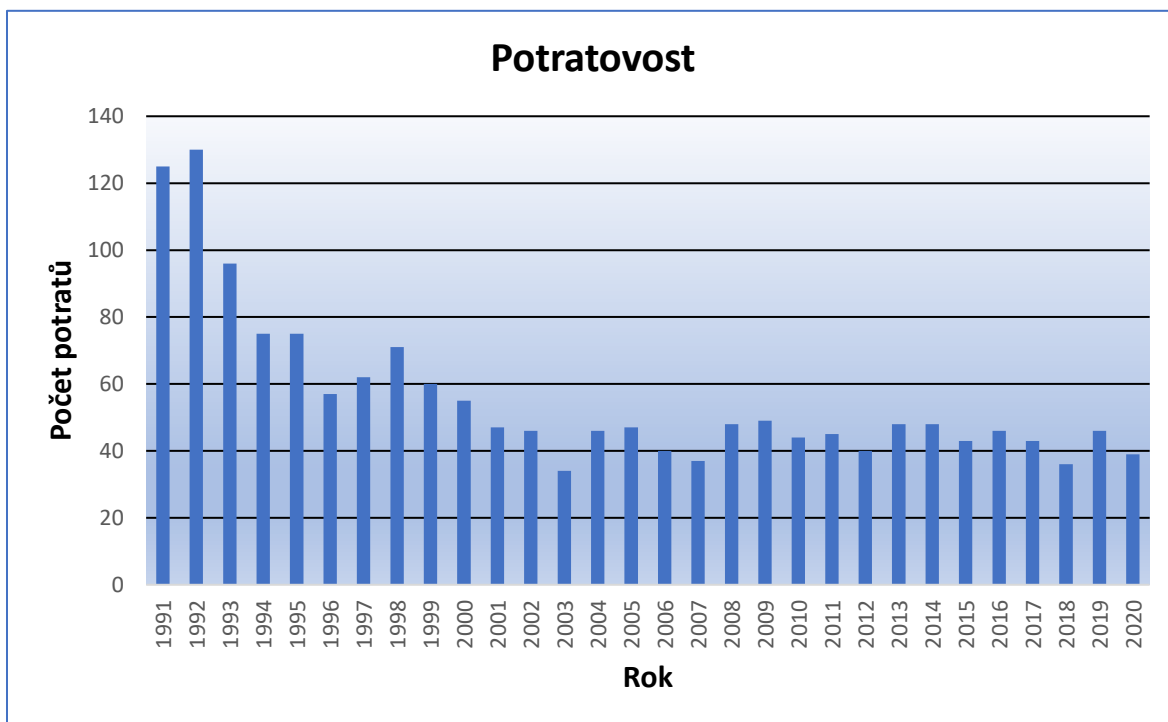
6.9 Potratovost

Celkový počet potratů byl v Československu do roku 1990 značně vysoký. V sedmdesátých letech 20. století zesláblo pronatalitní populační klima, metody antikoncepce stagnovaly a interrupce se staly rozšířeným prostředkem obrany před nechtěnými porody. Po roce 1990 však nastal výrazný úbytek potratů, který pokračuje dodnes. Mezi důvody vedoucí k úbytku umělých přerušování těhotenství patří zejména změna celkového populačního klimatu spojená především s rozšířením hormonální antikoncepce. Od začátku 90. let v České republice klesala porodnost, kterou způsobila řada příčin, které demotivují mladou generaci až do současnosti a mladí odkládají založení rodiny do vyššího věku. Důsledkem toho se snižují počty těhotenství, ale i pokles počtu porodů a absolutní pokles počtu potratů (ČSÚ, 2018). Ve sledovaných letech 1991–2020 v počtu potratů v Poděbradech je patrný stejný popsany trend. V letech 1991–1993 můžeme ještě sledovat vysoký počet potratů a od roku 1994 se počet potratů výrazně snížil, což bylo zapříčiněno pravděpodobně již zmíněnou změnou populačního klimatu spojenou především s používáním hormonální antikoncepce.

Tabulka 28: Počet potratů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1991	125	2001	47	2011	45
1992	130	2002	46	2012	40
1993	96	2003	34	2013	48
1994	75	2004	46	2014	48
1995	75	2005	47	2015	43
1996	57	2006	40	2016	46
1997	62	2007	37	2017	43
1998	71	2008	48	2018	36
1999	60	2009	49	2019	46
2000	55	2010	44	2020	39

Obrázek 15: Počet potratů ve městě Poděbrady v letech 1991-2020

Zdroj: ČSÚ 2021, vlastní zpracování dat (ČSÚ, 2021)

7 Závěr

Počet obyvatel Poděbrad po roce 1989 nejprve stagnoval nebo se snížil, a naopak po roce 2008 začal pozvolna narůstat. Porodnost celá 90. léta klesala. Také Poděbrady nebyly výjimkou. Do roku 1991 byla porodnost vyšší, po tomto roce ovšem přichází doba, kdy míra porodnosti klesala v celé České republice. Po pádu komunismu v roce 1989 se začala celá česká společnost měnit a s tím i její životní styl obyvatelstva. Ženy se začaly více zajímat o svoji kariéru a odkládaly mateřství na pozdější dobu. Bylo dostupnější používání antikoncepce a mladé páry chtěly mít, než přivedou své dítě na svět, nejdříve zajištěné zázemí. Tento trend se stejně jako v celé České republice projevil i na vývoji počtu narozených dětí v Poděbradech. Díky dostupnosti kvalitních léků, lepší úrovni zdravotní péče, moderní zdravotnické technice, zlepšení kvality životního prostředí a tím i životního stylu se úmrtnost sledovaného území pohybuje v průměru na stejných hodnotách po celé časové období sledovaného vývoje a dá se říci, že stagnuje. Rok 2020 byl v počtu úmrtí nejvyšší, což zřejmě již ovlivnila pandemie Covid 19. Přírozený přírůstek byl za posuzované období tedy ovlivněn tím, že porodnost byla nižší než úmrtnost, a tudíž za celé sledované období byl přírozený přírůstek téměř vždy záporný. V porovnání porodnosti a úmrtnosti mají Poděbrady převažující ztrátu obyvatelstva přírozenou měnou. Migrace obyvatel Poděbrad je za sledované období 32 let pozitivní, neboť za celé období kromě 4 let byl počet přistěhovalých vyšší než počet vystěhovalých. To, že se lidé do Poděbrad spíše stěhují může být proto, že Poděbrady leží na okraji pražské aglomerace. Ve sledovaných letech se sňatečnost pohybovala v průměru v rozmezí 60–80 sňatků ročně. V roce 2020 počet sňatků klesl, což bylo zřejmě opět jako u úmrtnosti zapříčiněno pandemií Covid 19, kdy byl vládou nařízený lockdown a lidé byli často v karanténě a sňatky odkládali. I když v porevoluční době přibylo v České republice rozvodů, Poděbrady tento trend nezaznamenaly tak výrazně. Po celé sledované období byl počet sňatků vyšší než počet rozvodů, což je velmi příznivý jev. Do roku 1990 byl počet potratů v tehdy ještě Československu značně vysoký. Po roce 1990 však počet potratů výrazně ubyl pravděpodobně změnou populačního klimatu a s ním spojené používání hormonální antikoncepce. Poděbrady mají stejný trend vývoje počtu potratů, jako je v celé České republice. Do roku 1993 byla potratovost ještě vysoká a od roku 1993 potratů ubývá.

V celkové analýze bylo zjištěno, že demografický vývoj města Poděbrady se nijak zvláště neliší od vývoje celé české populace a jeho vývoj odpovídá trendům, které na ně v té dané době působily.

8 Zdroje

- BURCIN, KUČERA, ČERMÁK. 2007.** Mesto-podebrady.cz. *Analýza (období 1991-2006) a prognóza (období 2007-2030) vývoje obyvatelstva města Poděbrady.* [Online] PŘF UK v Praze, 2007. [Citace: 19. 04 2022.] Dostupné z: https://www.mesto-podebrady.cz/assets/File.ashx?id_org=12349&id_dokumenty=2158.
- ČSÚ. 2021.** czso.cz. *Český statistický úřad - databáze demografických údajů za obce ČR.* [Online] 30. 04 2021. [Citace: 11. 04 2022.] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>.
- ČSÚ. 2021.** Český statistický úřad. *Pohyb obyvatelstva - metodika.* [Online] 04. 06 2021. [Citace: 2022. 04 11.] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pohyb-obyvatelstva-metodika>.
- ČSÚ. 2018.** Český statistický úřad. *Základní data o vývoji potratovosti.* [Online] 30. 08 2018. [Citace: 20. 04 2022.] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20540373/1.pdf/55d98bea-ac39-4a7b-80ba-d3e7bd2a74f9?version=1.0>.
- ČSÚ. 2022.** vdb.czso.cz. *Český statistický úřad - veřejná databáze - sestavení vlastní tabulky.* [Online] 13. 04 2022. [Citace: 13. 04 2022.] Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>.
- DIC. 2004-2014.** Demografie.info.cz. *Demografický informační portál - porodnost.* [Online] 2004-2014. [Citace: 09. 04 2022.] Dostupné z: http://demografie.info/?cz_porodnost=.
- DIC. 2004-2014.** Demografie.info.cz. *Demografický portál - úmrtnost.* [Online] 2004-2014. [Citace: 12. 04 2022.] Dostupné z: http://demografie.info/?cz_umrtnost=.
- DIC. 2004-2014.** Demografie.info.cz. *Demografický portál - sňatečnost.* [Online] 2004-2014. [Citace: 12. 04 2022.] Dostupné z: http://demografie.info/?cz_snatecnost=.
- ENVIPARTNER. 2010-2022.** Portalobce.cz. *Povodňový plán města Poděbrady - charakteristika zájmového území.* [Online] 2010-2022. [Citace: 12. 04 2022.] Dostupné z: https://www.portalobce.cz/povodnovy-plan/pdb_charakteristika-zajmoveho-uzemi.
- EPUSA.CZ. 2003-2022.** E-portál územních samospráv. *Obce na území s rozšířenou působností.* [Online] 2003-2022. [Citace: 12. 04 2022.] Dostupné z: https://www.epusa.cz/index.php?platnost_k=0&jazyk=cz&sessID=0&orp=205.
- FIALOVÁ. 2007.** Mesto - poděbrady.cz. *Socioekonomická a demografická analýza města Poděbrady.* [Online] Univerzita Karlova v Praze, srpen 2007. [Citace: 12. 04 2022.] Dostupné z: https://www.mesto-podebrady.cz/assets/File.ashx?id_org=12349&id_dokumenty=2230.
- GEOPORTAL. 2010.** Geoportál cuzk.cz. *ArcGIS API: Geomorfologické jednotky (Mapserver).* [Online] 2010. [Citace: 10. 04 2022.] Dostupné z: [https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(u13ul1w4ejsvrcxxs5tn2hvj\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.AGS&metadataID=CZ-CUZK-AGS-GEOMORF&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=3144](https://geoportal.cuzk.cz/(S(u13ul1w4ejsvrcxxs5tn2hvj))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.AGS&metadataID=CZ-CUZK-AGS-GEOMORF&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=3144).
- HRABĚTOVÁ, Jana. 2011.** *Poděbrady, Zmizelé Čechy.* Praha, Litomyšl : Paseka, Ladislav Horáček, 2011. ISBN 978-80-7432-101-6.

KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. 2009. *Demografie (nejen) pro demografy, 3. přepracované vydání, Sociologické pojmosloví.* Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-012-4.

KOSCHIN, Felix. 2005. *Demografie poprvé. Vyd.2., přepracované.* Praha : Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1.

KURKIN, ROMAN. 2016. Statistikaamy.cz. *Samovolných potratů v Česku přibylo.* [Online] 21. 01 2016. [Citace: 10. 04 2022.] Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2016/01/21/samovolnych-potratu-v-cesku-pribylo/>.

PAVLÍK, Zdeněk, RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka, ŠUBRTOVÁ, Alena. 1986. *Základy demografie: celostátní vysokoškolská příručka pro studenty přírodovědných, ekonomických, filozofických a lékařských fakult.* Praha : Academia, 1986.

PODĚBRADY, TIC. 2022. Polabi.com. *Zalý pruh Polabí - o Poděbradech.* [Online] 11. 03 2022. [Citace: 12. 04 2022.] Dostupné z: <http://polabi.com.orion2.gcm.cloud/o-polabi/turisticke-informacni-centrum-podebrady/o-podebradech-1/>.

ROUBÍČEK, Vladimír. 1997. *Úvod do demografie.* Praha : CODEX Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-43-4.